

מסכת

בבא מציעא

פרק ו' - "הַשׁוֹכֵר אֶת הָאוּמָּנִין"

לימוד פרק זה להצלחת

נכדתי החדשה אביטל שתחי'

עם הוריה האהובים בניה שלום ומוריה ווינט

יחד בבריאות ובשמחה עם כל המשפחה המורחבת

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,

מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמינ!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ה. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "זכל בנייך לימודי ה" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

חשוון תשע"ז

1. עה, ב - עו, ב

משנה

השוכר את האומנין והטעו זה את זה - אין להם זה על זה אלא תרעומות.

שכר: את החמר,

ואת הקדר להביא פרייפרין וחלילים לכלה,

או למת,

פועליו להעלות פשתנו מן המשרה,

וכל דבר שאבד,

וחזרו בהו: מקום שאין שם אדם - שוכר עליהו,

או מטעו.

השוכר את האומנין וחזרו בהו - ידם על התחונה,

אם בעל הבית חוזר בו - ידו על התחונה.

כל המשנה - ידו על התחונה,

וכל החוזר בו - ידו על התחונה.

ע,א

גמרא

'חזרו זה בזה' - לא קתני,

אלא "הטעו זה את זה" - דאטעו פועלים אהדדי.

היכי דמי?

דאמר ליה בעל הבית: זיל, אוגר לי פועלים, ואזל איהו ואטעינהו.

היכי דמי?

אי דאמר ליה בעל הבית: בארבעה,

ואזיל איהו אמר להו: בתלתא - תרעומת מאי עבידתיה? סבור וקביל!

אי דאמר ליה בעל הבית: בתלתא,

ואזיל איהו אמר להו: בארבעה,

היכי דמי?

אי דאמר להו: 'שכרכם עלי' נתיב להו מדידיה,

דתניא:

"השוכר את הפועל לעשות בשלו, והראהו בשל חבירו -

נותן לו שכרו משלם,

וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שהנהו".

לא, צריכא דאמר להו: שכרכם על בעל הבית.

ולחזי פועלים היכי מיתגרי!

לא, צריכא דאיכא דמגר בארבעה ואיכא דמתגר בתלתא,

דאמרו ליה: אי לאו דאמרת לן בארבעה טרחינו ומתגרין בארבעה.

איבעית אימא:

הכא: בבעל הבית עסקינו.

דאמרו ליה: אי לאו דאמרת לן בארבעה הנה זילא בן מילתא לאתגורי.

איבעית אימא:

לעולם בפועלים עסקינו,

דאמרי ליה: כיון דאמרת לן בארבעה טרחינו ועבדינו לך עבידתא שפירתא.

ולחזי עבידתיהו.

רַחֲמֵי

בריפקא. שחפרו חרץ סביבות שדה ואין מלאכתן ניכרת כגון דמלו מיא כדמסיים ואזיל אל תמנע טוב מבעלי. פסוק הוא במשלי:

דעתיהו אעילווא. אע"פ שאמרו לו הרי אנו נשכרים כדבר בעל הבית לא לפחות מקצבתו של זה אמרו אלא להוסיף וכך אמרו מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית וכיון שבעל הבית פוחת אי אמר להן האי שכרם עלי יתן משלו ואי אמר שכרם על בעל הבית יש להם תרעומת עליו:

אלא. הא מיבעיא לן אמר ליה בעל הבית בארבעה והוא אמר להו תלתא ואמרו ליה הרי אנו נשכרים כמו שאמר בעל הבית מאי:

אדיבורא דפועל סמכי. והכי אמרו ליה מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית ולית להו אלא תלתא ותרעומת דאל תמנע טוב:

או דלמא. לאו לדידיה הימננהו אלא הכי אמרו אחר דברי בעל הבית נלך ולא סבור וקבול ושקלי ד':

ה"ג הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי. האשה שאמרה לאחד אם תמצא את בעלי אמור לו שישלח לי את גיטי בידך ותיעשה שלוחו של בעלי לגרשני כשמיניע גט לידי שליח להולכה על הבעל לעשות והאשה מתגרשת כשיניע גט לידי שליח לקבלה על האשה לעשות שיהא הוא שלוחה וכמותה ותתגרש משיניע גט ליד שליח:

אפילו הגיע לידה אינה מגורשת. אלמא אדיבורא ידידיה קא סמיך והכי א"ל מהימנת לי דכך אמרה ולא עשאו שליח להולכה הלכך אין כאן שליחות ואין עליה לעשות שליח להולכה והרי הבא לי אמרה לו ולא התקבל והבעל נתנו ולא בתורת שליח קבלה ושליחות זה אינו ביד הבעל לעשות:

דאי סלקא דעתך אדיבורא ידידיה סמיך. ולא לדבריו האמין אלא הילך כמה שאמרה היא קאמר ליה אם כן עשאו שליח להולכה וזו בידו הוא וכי מטי גיטא לידה מיהא תירש:

הכי השתא בשלמא אי איתמר איפכא התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי ואמר רב נחמן וכו'. כלומר ועלה שמעת לרב נחמן דאמר מגורשת היה לך ללמוד לפי דבריו שיאמר בהגעת הגט לידו או לידה דלהוי גירושין או אדיבורא ידידיה סמיך או אדיבורא ידידיה סמיך כיצד אמר רב נחמן אם משיניע גט לידו דשליח מגורשת יש ללמוד דאדיבורא ידידיה סמיך ולא לו האמין ונתרצה למסור לו בתורת שליח לקבלה כדברי האשה והבעל עצמו גירש ואי הוה אמר רב נחמן עלה כשיניע גט לידה מגורשת ולא בקבלת השליח יש ללמוד דאדיבורא ידידיה סמיך ומהימנת לי דהכי אמרה קאמר ליה ועשאו שליח להולכה והשליח נתרצה להיעקר מתורת שליחות של אשה לקבלה ונעשה שליח לבעל לגרש והרי עשה שליחותו והגיעה לידה:

אלא התם. דשמעת ליה דאמר אינה מגורשת. אין לך ללמוד מדרב נחמן דאדיבורא ידידיה סמיך ואין כאן שליחות כדאמרת דא"י אמרינן דאדיבורא ידידיה סמיך דאף הבעל עשאו שליח להולכה כדברי האשה אין כאן שליחות שהרי השליח לא נתרצה דהא עקר ליה לשליחותיה לגמרי דאמר ליה שליח לקבלה איפשי להעשות שלא אטרח להגיע לידה אבל שליח להולכה לטרוח ולהגיע לידה אי אפשי להעשות הלכך אפילו נמלך והגיעו אצלה אין זה שליח שניתן לגירושין שכשקבלו לא קבלו על מנת כן ואי קשיא הא אמרינן גביה איפכא היכא דהיא והוא אמר התקבל והוא אמר לבעל אשתך אמרה הבא והוא אמר הילך כמה שאמרה דאי הוה אמר עלה משיניע גט לידו מגורשת הוה שמעינן דאדיבורא ידידיה סמיך ומסרו לו על מנת קבלה ולא קשיא לן הא שליח עקר לשליחותיה ולא נתרצה הוא בשליחות קבלה איכא למימר דאי הוה אמר רב נחמן הכי הוה קמ"ל דהאי לאו עקירה הוה דהא מתרצה להיות שליח להולכה כל שכן דמתרצה בשליחות קבלה שהקבלה בכלל הולכה לענין הטורח:

ואי בעית אימא כו'. אשינויא דריש פירקא קאי: **הטעו קרי ליה.** וזה את זה דקתני במתניי בפועלים ובעל הבית נמי קאמר ולא בדאטעו פועלים אהדדי:

דתניא. דגבי פועלים ובעל הבית נמי קרי להו הטעו:

אין להן זה על זה אלא תרעומת. דאמר להן תשכירו עצמכם לאחרים ואינהו נמי אמרו ליה כי הדרי בהו צא ושכור אחרים ומיהו תרעומת איכא שיהו צריכים לחזור זה אחר פועלים וזה אחר שוכרים ותביעת ממון ליכא דהא דברים בעלמא נינהו:

בד"א. דאין להם עליו ממון אם חוזר הוא: **בשלמא הלכו.** למקום המלאכה ובבקר אמר להן חזורי בני:

בריפקא.

ריפקא נמי מידע ידע!

דמלי מיא ולא ידע.

איבעית אימא:

לעולם דאמר ליה בעל הבית: בארבעה,

ואזל איהו אמר להו: בתלתא,

ודקאמרת: "סבור וקביל" - דאמרי ליה: לית לך:

"אל תמנע טוב מבעליך" ¹⁹⁴ (משלי ג, כו)!

פשיטא אי אמר ליה בעל הבית בתלתא, ואזל איהו אמר להו בארבעה, ואמרי ליה כמה שאמר בעל הבית - דעתיהו אעילווא.

אלא אי אמר ליה בעל הבית בארבעה, ואזל איהו אמר להו בתלתא,

ואמרי: כמה שאמר בעל הבית, מאי?

אדיבורא ידידיה קא סמכי, דאמרי ליה: מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית,

או דלמא: אדיבורא דבעל הבית קא סמכי?

תא שמע:

"הבא לי גיטי".

"אשתך אמרה: התקבל לי גיטי".

והוא אומר: "הילך כמה שאמרה".

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה אמר רב:

אפילו הגיע הגט לידה - אינה מגורשת.

שמעתי מינה: אדיבורא ידידיה קא סמיך.

דאי סלקא דעתך אדיבורא ידידיה קא סמיך - מפי מטי גיטא לידה מיהא תיגרש!

אמר רב אשי:

הכי השתא!?

עו,ב

בשלמא אי איתמר איפכא: "התקבל לי גיטי"

ו"אשתך אמרה: הבא לי גיטי",

והוא אומר: "הילך כמו שאמרה".

ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה אמר רב:

מושיגיע גט לידו מגורשת -

אלמא דאדיבורא ידידיה קא סמיך.

אי נמי: משהגיע גט לידה מגורשת - אלמא דאדיבורא ידידיה קא סמיך.

אלא התם משום דעקר שליח לשליחותיה לגמרי,

דאמר ליה: "שליח לקבלה הוינא, להולכה לא הוינא".

איבעית אימא:

האי תנא 'חזרו' נמי 'הטעו' קרי ליה,

דתניא:

"השוכר את האומנין:

והטעו את בעל הבית,

או בעל הבית הטעה אותו - אין להם זה על זה אלא תרעומת.

במה דברים אמורים:

שלא הלכו.

¹⁹⁴ אל תמנע טוב מבעליך בהיות לאלך ידך לעשות

רפ"י

אבל אם הלכו אצל המלאכה כגון אם חמרים הן ששכרו להביא לו תבואה ממקום אחר והלכו ולא מצאו או אם פועלים הם ששכרו לעדור שדהו והלכו ומצאו שדה שהיא לחה במים ואינה ראויה לעידור:
נותן להם שכרם. של כל היום משלם כפי הראוי להם וכדמפרש ואזיל:

אבל אינו דומה הבא טעון להבא ריקם. ואומדים את החמרים כמה אדם רוצה לפחות משכרו של אותה הדרך לבא ריקם מלבא טעון:

עושה מלאכה ליושב ובטל. ואומדין את הפועלים כמה אדם רוצה לטול שכרו פחות וליושב בטל מלעדור כל היום וליטול כך וכך:

בד"א שלא התחילו במלאכה. ארישא קאי ועד השתא פריש מידי דשכירות והשתא פריש מילי דקבלנות:

בד"א. דהיכא דחזרו בהן או הוא חוזר אין להם אלא תרעומת בזמן שלא התחילו במלאכה:

אבל התחילו במלאכה. יש דין אחר ביניהם מהו הדין שמין להם מה שעשו לפי התנאי ויקבלו כפי חשבון שעשו:

ארגו חציה. ומגיע לשכרן סלע לפי תנאם:

היה יפה ו' דינרים. שאם היה בא לשכור שכיר לחציה אינו מוצא בפחות משהו דינרים ונמצא נפסד בעל הבית במה שעתיד להעשות אפי"ה אין הולכין אחר העתיד להעשות אלא שמין להן את מה שעשו לפי חשבון תנאו ונותן להם סלע דלית ליה להאי תנא הא דתנן במתניתין כל החוזר בו ידו על התחתונה:

ואם סלע. ואם אין יפה אלא סלע דנמצאין פועלין לעשות חציה השני בסלע:

נותן להן. במה שעשו סלע ולקמן (דף עז.) פריך פשיטא:

שמין להן העתיד להעשות. רבי דוסא סבירא ליה כתנא דידן דאמר החוזר בו ידו על התחתונה ויעכב שכר מה שעשו כדי לשכור פועלים ולגמור כפי תנאי הראשון:
היה יפה. העתיד להעשות ו' דינרים:

נותן להן שקל. כדי שתהא נגמרת בשני סלעים:

ואם סלע נותן להם סלע. לקמן פריך פשיטא:

בד"א. דאין החוזר נפסד אלא לפי חשבון לר' דוסא ולרבנן מקבלין במה שעשו:

בדבר שאינו אבוד. ואע"ג דאין פועלים מצויין עכשיו כדמוקי ליה בסיפא שאינו מוצא לשכור ימתין עד שימצא הואיל ודבר שאינו אבוד הוא:

אבל בדבר שהוא אבוד. אם ימתין ואינו מוצא לשכור בכדי שכר פועלים אפי" לפי היוקר שנתייקרו:

שוכר. פועלים אחרים עליהן ביותר מכדי שכרן:

או מטען. לאלו:

במה דברים אמורים. דשוכר עליהן בשאינו מוצא לשכור:

אבל הלכו חמרים ולא מצאו תבואה, פועלין ומצאו שדה נשהיא לחה - נותן להן שכרן משלם, **אבל אינו דומה הבא טעון לבא ריקן**, עושה מלאכה ליושב ובטל.

במה דברים אמורים:

שלא התחילו במלאכה,

אבל התחילו במלאכה - שמין להן מה שעשו.

ביצד?

קבלו קמה לקצור בשני סלעים, קצרו חציה והניחו חציה,

בגד לארוג בשני סלעים, ארגו חציו והניחו חציו - שמין להן את מה שעשו,

היה יפה ששה דינרים - נותן להם סלע,

או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים.

ואם סלע - נותן להם סלע.

דבי דוסא אומר:

שמין להם מה שעתיד להעשות,

היה יפה ששה דינרים - נותן להם שקל,

או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים.

ואם סלע - נותן להם סלע.

במה דברים אמורים:

בדבר שאין אבוד,

אבל בדבר האבוד - שוכר עליהן או מטען.

ביצד מטען?

אומר להן: סלע קצצתי לכם באו וטלו שתיים.

ועד כמה שוכר עליהן?

עד ארבעים וחמשים זוז.

במה דברים אמורים:

בזמן שאין שם פועלים לשכור.

אבל יש שם פועלים לשכור, ואמר: "צא ושכור מאלו" - אין לו עליהן אלא תרעומת".

2. עו, ב

רש"י

תני תנא. בההיא דלעיל הלכו חמרים ולא מצאו כו':
חביבי אמר. דודי ר' חייא:
אי אנא הואי. אי אני השוכר לא הוה יהבינא כו':
והא עלה קתני. נמי דכפועל בטל הוא דשקלו:
לא סיימוה קמיה. לא סיימו סוף הברייתא לפניו:
לא הוה יהבינא כלל. דמזלייהו גרם ואינהו נמי הוה להו לאסוקי אדעתיהו שלא ימצאו שדה לחה:
הא דסיירא לארעא מאורתא. והולך הפועלים לשם וראוה ולא הבינו שהיא לחה או שירדו גשמים בלילה לית להו כלל דהא חזו אינהו גופייהו ועל מנת כן נשתכרו לו והרי לא יכולין ולא היה להן לילך בבקר:
לא סיירוה מאורתא. עליו היה לתת לב לדבר ולהודיעם אם תמצאו שדה לחה לא אתן לכם כלום ויהיב להו כפועל בטל:
פסידא דפועלים. גשמים שירדו הפסד פועלים הוא דלא יהיב להו מידי דאמר להו מזלייכו גרם:
לא סייירא מאורתא פסידא דבעל הבית. דאמרי ליה מי יימר דלדעתא דההוא ארעא אגרתן:
לדוולא. להשקות שדות:
ואתא מטרא. והשקה אותה ואינה צריכה לדוולא:
אתא נהרא. גדל הנהר ועלה ונכנס בחריצין העשויין בשדה ומהן היא שותה ואינה צריכה לדוולא:
פסידא דבעל הבית. דפועלים אינם יודעין במנהג שדהו שיהא נהר עולה להשקותו אך הוא היה יודע:
ופסיק נהרא. שממנו משקין:
אכלושי דמחוזא. במחוזא שהוא עירו של רבא היו בני אדם הרגילים לשאת משאות תמיד וכשיושבין בטלים קשה להן:

תני תנא קמיה דרב:

"נותן להם שכרן משלם".

אמר ליה: חביבי אמר: אילו אנא הואי לא הוה יהיבנא להן אלא כפועל בטל, ואת אמרת: **"נותן להם שכרם משלם"!**?

והא עלה קתני: **"אינו דומה הבא טעון להבא ריקן, עושה מלאכה ליושב ובטל!"**

לא סיימוה, קמיה.

איכא דאמרי:

סיימוה קמיה, והכי קאמר:

חביבי אמר: אי הואי אנא, לא הוה יהיבנא ליה כלל, ואת אמרת כפועל בטל?!

אלא קשיא הדי!

לא קשיא:

הא - דסיירא לארעיה מדאורתא.

הא - דלא סייירא לארעיה מאורתא.

כי הא דאמר רבא:

האי מאן דאגר אגורי לרפקא ואתא מטרא ומלייה מיא,

אי סייירא לארעיה מאורתא - פסידא דפועלים.

לא סייירא לארעיה מאורתא - פסידא דבעל הבית ויהיב להו כפועל בטל.

עו, א

אמר רבא:

האי מאן דאגיר אגורי לדוולא, ואתא מטרא - פסידא דפועלים.

אתא נהרא - פסידא דבעל הבית, ויהיב להו כפועל בטל.

ואמר רבא:

האי מאן דאגיר אגורי לדוולא, ופסק נהרא בפלגא דיומא,

אי לא עביד דפסיק - פסידא דפועלים.

עביד דפסיק - אי בני מתא - פסידא דפועלים,

לאו בני מתא - פסידא דבעל הבית.

ואמר רבא:

האי מאן דאגר אגורי לעבידתא, ושלים עבידתא בפלגא דיומא,

אי אית ליה עבידתא דניחא מינה - יהיב להו,

אי נמי דכותה מפקד להו.

קשה מינה - לא מפקד להו, ונותן להם שכרן משלם.

אמאי? וליתבי להו כפועל בטל!

כי קאמר רבא באכלושי דמחוזא,

דאי לא עבדי - חלשי.

3. עז, א

רס"י

יד פועל על העליונה. ואפילו הוא חוזר בו דיכול לחזור בו כדכתיב (ויקרא כה) כי עבדי הם ולא עבדים לעבדים ומהכא יליף לה בפ"ק דקדושין (דף כב:):
פשיטא. דכי גמרי שני סלעים הוא דשקלי:

דאייקר עבידתא. הוקרו פועלים:
ואימרו. לשון הפרש ונזור אזור ומתרחק מן הדבר ובלשון המקרא דומה לו כעת במרום תמריא (איוב לט):

פייסינהו. הרבה תחנונים:
מהו דתימא. כיון דיד פועל על העליונה:

פשיטא. דאם סלע יפה מה שעשו נותן להם סלע אלא מה יתן לא צריכא דזל עבידתא מעיקרא. כששכרן היו פועלין בזול:

ואגרינהו בטפי זוזא. ואלו לא רצו להשתכר כשאר פועלים והוסיף להם זוז כשפסק להן סלע על חציה לא היה ראוי אלא לסלע חסר דינר:

והשתא אייקר עבידתא. וקם בטפי זוזא ששאר פועלים יטלו עליו סלע:

מהו דתימא. הואיל ולרבנן יד פועל על העליונה מצי אמרי ליה כו':

לא קים לכו. לא הייתם יודעים שתהיו ראויין ליטול סלע ואני בכך היה אפשר לשכור וראיתי בדעתכם שלא תתמצו בפחות מסלע ואמרתי להוסיף זוז על שכר פעולה כדי ליטול סלע להשלים רצונכם:

השתא דקים לכו. שהכל נוטלין סלע כרצונכם על זאת לא התניתי להוסיף:

מהן דתימא. הואיל ואמר רבי דוסא יד פועל על התחתונה טעמיה משום דתפיס בעל הבית הוא והשתא כי פייסוהו פועלין מצי אמר להו וכו':

סלע נותן להם סלע. ואם העתיד להעשות יכול הוא לגמרו בשכירות סלע נותן להם במה שעשו סלע:

לא צריכא דזל עבידתא השתא. לכך יגמורו בסלע אבל בשעת התנאי היה חציה ראוי ליותר מסלע והן כשפסקו על כולה ב' סלעים דחוקים היו ואזילו גביה:

מהו דתימא. הואיל ולרבי דוסא יד פועל על התחתונה נימא להו בציר זוזא אמריתו לי בציר זוזא שקולו והרי הכל עושים חציה בסלע טלו אתם במה שעשיתם סלע חסר זוז:

קמ"ל. דאמרי ליה כי אמרינן לך אדעתא דלא קים לך לעשות בסלע וראינוך שאי אפשר להוסיף נתרצינו אנו לסלע דהוא פחות מכדי שכר פעולה:

השתא דקים לך. אי אפשרי בפחות מיכן שהרי בסלע נתרצית:

אמר מר:

"שמין להם את מה שעשו,

ביצד?

היה יפה ששה דינרים נותן להם סלע".

קא סברי רבנן: יד פועל על העליונה.

"או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים".

פשיטא!

לא צריכא דאייקר עבידתא ואימרו פועלים, ואזל בעל הבית ופייסינהו. מהו דתימא: מצי אמרי ליה: כי מפייסין אדעתא דטפת לן אאגרא, קא משמע לן דאמר להו: אדעתא דטרחנא לכו באכילה ושתיה.

"סלע נותן להם סלע".

פשיטא!

לא צריכא דזל עבידתא מעיקרא, ואגרינהו בטפי זוזא, ולסוף אייקר עבידתא וקם בטפי זוזא, מהו דתימא: אמרי ליה: טפי זוזא אמרת לן, טפי זוזא הב לן, קא משמע לן דאמר להו: כי אמרי לכו טפי זוזא דלא הוה קים לכו, השתא קים לכו.

"רבי דוסא אומר:

שמין להן את מה שעתיד להיעשות,

היה יפה ששה דינרים - נותן להם שקל".

קסבר: יד פועל על התחתונה.

"או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים".

פשיטא!

לא צריכא דזל עבידתא ואימר בעל הבית ואזול פועלים ופייסוהו. מהו דתימא: מצי אמר להו: אדעתא דבצירתו לי מאגריי, קא משמע לן: דאמרי ליה: אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא.

"סלע נותן להם סלע".

פשיטא!

אמר רב הונא בריה דרב נתן:

לא צריכא דאזילו אינהו גביה זוזא מעיקרא, ולסוף זל עבידתא.

מהו דתימא: בציר זוזא אמריתו לי בציר זוזא יהיבנא לכו, קא משמע לן דאמרי ליה: כי אמרנא לך בבציר זוזא לא הוה קים לך, השתא קים לך.

4. עז, א-ב

רפ"י

שכירות. שכיר יום: **שאני ליה בין שכירות לקבלנות**. דגבי שכירות איתא להאי טעמא דעבדי הם ולא עבדים לעבדים אבל בקבלנות אין זה עבד אלא לעצמו ורבי דוסא בקבלנות מיירי כדקתני קיבלו קמה לקצור ודרב בשכיר יום: **נותן לו שכרו**. הואיל ואנוס הוא אין לקנסו ולעשות ידו על התחונה ונותן לו חצי דמי שכרו: **ש"מ**. מדנקט אונס בתרווייהו הא לא אניסו. לא ואפילו שכירות נמי: **אמר ר"ב יצחק**. לעולם שאני ליה ומודה הוא בשכיר דידו על העליונה והא דנקט אונס בשכיר אפי' רבנן נמי אמרי ליה דאי לא אניס לא הדר כ"ש ר' דוסא והא מתניתין בדבר האבוד עסקינן ודברי הכל אין הפועל יכול לחזור בו: **כר' יהודה**. פלוגתייהו בפרק הגזול עצים (בי"ק ק:) לצבוע לו אדום וצבעו שחור וכו' ולקמן בפירקין (דף עח:) מיייתי לה: **לאו לאתווי שכיר יום**. דרישא דמתני' תנא אומנין דמשמע קבלנות ותנא בהן ידו על התחונה הדר תנא כל החוזר לאתווי פועל: **ואיבעית אימא כל החוזר בו**. לאו לאתווי פועל דרחמנא אקיל גביה אלא לאתווי הך חזרה דתניא וכי:

אמר רב: הלכה כרבי דוסא.

ומי אמר רב הכי?!

והאמר רב:

פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום!

וכי תימא: שאני ליה לרבי דוסא בין שכירות לקבלנות.

ומי שאני ליה?!

והתניא:

"השוכר את הפועל, ולחצי יום שמע שממת לו מת, או שאחזתו חמה,

אם שכיר הוא - נותן לו שכרו,

אם קבלן הוא - נותן לו קבלנותו".

מני?

אילימא רבנן - מאי איריא "שמע שממת לו מת או שאחזתו חמה" דאניס,

כי לא אניס נמי הא אמרו רבנן: "יד פועל על העליונה"!

אלא לאו רבי דוסא היא.

ושמע מינה: לא שאני ליה לרבי דוסא בין שכירות לקבלנות!

אמר רב נחמן בר יצחק:

בדבר האבוד, ודברי הכל.

תנן:

"כל המשנה - ידו על התחונה,

וכל החוזר בו - ידו על התחונה".

בש"מא "כל המשנה - ידו על התחונה" דסתם לן תנא כרבי יהודה.

אלא, "כל החוזר בו - ידו על התחונה" לאתווי מאי?

לאו לאתווי פועל וכרבי דוסא!

אלא: רבי דוסא תרתי קאמר,

ורב: סבר לה כוותיה בחדא

ופליג עליה בחדא.

איבעית אימא:

"כל החוזר בו - ידו על התחונה",

לכדתניא:

"כל החוזר בו - כיצד?

הרי שמכר שדה לחבירו באלף זוז, ונתן לו מעות מהן מאתים זוז.

בזמן שהמוכר חוזר בו - יד לוקח על העליונה,

רצה אומר לו: "תן לי מעותי",

או: "תן לי קרקע כנגד מעותי".

מהיכן מגביהו?

מן העידית.

ובזמן שלוקח חוזר בו - יד מוכר על העליונה,

רצה אומר לו: הילך מעותיך,

רצה אומר לו: הילך קרקע כנגד מעותיך.

מהיכן מגביהו?

מן הדיבורית.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

מלמדיו אותן שלא יחזרו.

כיצד?

כותב לו: "אני פלוני בן פלוני מכרתי שדה פלונית לפלוני באלף זוז,

ונתן לי מהם מאתים זוז, והריני נושה בו שמונה מאות זוז",

קנה, ומחזיר לו את השאר, אפילו לאחר כמה שנים".

עז,ב

5. עז, ב

רפ"י

מהיכן מגביהו. מגבה לו חובו :
מן העידית. ולקמן מפרש
טעמא :

מלמדין אותן. לכל הלוקח ואין
לו מעות כולן אלא מקצתן
לעשות ביניהם תחלה דבר קיום
שלא יוכלו לחזור :

והרי אני נושה בו. דכיון
שעשאם עליו מלוה הוה כאילו
נטלם והלוום וקרקע נקנית
בכסף :

מעידית דנכסיהם. דשאר נכסיו
שאם יש לו קרקע יפה מזו יטול
בה בשוה מאתים :

לא יהא אלא בעל חוב. לא יהא
לוקח זה דינו קל אלא אפיי הוא
חמור כבעל חוב שיש לחוש בו
לנעילת דלת אף הוא לא יפה כחו
ליטול עידית אלא בינונית :

סתם מאן דזבין ארעא (לחבריה)
באלפא זוזי אוזיל ומזבין. סתם
איש הקונה קרקע גדולה ויקרה
כזו אין כל כך מעות מצויות לו
אלא אם כן מכר מטלטלין
ושדות קטנות וצריך למכור בזול
וכי חוזר בו מוכר נמצא זה ניזק
על ידו :

ותנן הניזקין שמין להן בעידית.
לגבות מעידית נכסיו של מזיק
כדכתיב (שמות כב) מיטב שדהו
ישלם :

אמר מר :

"מהיכן מגביהו? מן העידית".

קא סלקא דעתך: מעידית דנכסיו.

ולא יהא אלא בעל חוב,
ותנן: **"בעל חוב דינו בבינונית"** (גיטין מח:)ועוד: **הא ארעא דיהיב זוזי!**

אמר רב נחמן בר יצחק:

מ"עידית" שבה, מ"זיבורית" שבה.

רב אחא בר רב איקא אמר:

אפילו תימא: מעידית דנכסיו.

סתם מאן דזבין ארעא באלפא זוזי,

אוזולי מזיל ומזבין נכסיה, והוה ליה כניזק.

ותנן:

"הניזקין שמין להן בעידית" (גיטין מח:).

6. עז, ב

רס"י

דכתב הכי. שזקפו עליו במלוח:
בד"א. שיכול לחזור בו ולא יטול זה אלא כנגד מעותיו:
בזמן. שנתנו לו בתורת ערבון ולא בתורת תחלת פרעון:
דאמר ליה ערבוני יקון. יקנה הכל והאי לא אוזיל גביה למכור לו כל הקרקע בכך:
אבל. נתנו לו בתורת תחלת פרעון הוו להו השאר מלוח עליו:

קנה. הקרקע כולו:
ומחזיר לו את השאר. אפילו לאחר כמה שנים:

הא דעייל ונפיק אזוזי. האי דקתני דאי לא זקפו עליו במלוח חוזר בדעייל מוכר ונפיק ומחזר אחר הלוקח ליתן לו מעותיו גלי דעתיה דזוזי אנסוהו למכור וכיון דלא יהיב ליה זוזי בשעת דחקו אדעתא דהכי לא זבין ליה:

"רבן שמעון בן גמליאל אומר:

"מלמדיו אותן שלא יחזרו."

ביצד?

בזבב לו: "אני פלוני בן פלוני מכרתי שדה פלונית לפלוני באלף זוז,

ונתן לי מהם מאתיים זוז,

והריני נושה בו שמונה מאות זוז,"

קנה, ומחזיר לו את השאר, אפילו לאחר כמה שנים."

טעמא דכתב ליה הכי,

הא לא כתב הכי - לא קני.

והתניא:

"הנותן ערבון לחבירו,

ואמר לו: "אם אני חוזר בי - ערבוני מחול לך,"

והלה אומר: "אם אני חוזר בי - אכפול לך ערבונך" -

נתקיימו התנאים,

דברי רבי יוסי.

רבי יוסי לטעמיה, דאמר: אסמכתא קניא.

רבי יהודה אומר:

דיו שיקנה כנגד ערבונו.

אמר רבן שמעון בן גמליאל:

במה דברים אמורים: בזמן שאמר לו: ערבוני יקון.

אבל מכר לו שדה באלף זוז ונתן לו מהם חמש מאות זוז - קנה,

ומחזיר לו את השאר אפילו לאחר כמה שנים!"

לא קשיא:

הא - דקא עייל ונפיק אזוזי.

הא - דלא קא עייל ונפיק אזוזי.

דאמר רבא:

האי מאן דזבין מידי לחבריה וקא עייל ונפיק אזוזי - לא קני.

לא קא עייל ונפיק אזוזי - קני.

7. עז, ב - עח, א

רש"י

דזבין ליה חמרא. חמור :
 ופש. גבי לוקח חד זוזא :
 וקא עייל ונפיק. מוכר
 אההוא זוזא :
 כי האי גוונא. משום חד
 זוזא מי אמרינן דמצוי
 למיהדר :
 מפני רעתה. דאנן סהדי
 דבלאו אונסא דזווי נמי הוה
 מזבין לה והאי דעייל ונפיק
 אזווי ממהר הוא לגבות
 שלא יחזור לוקח :

ואמר רבא:

האי מאן דאזופיה מאה זוזי לחבריה ופרעיה זוזא זוזא - פרעון הוי,
 אלא דאית ליה תרעומת גביה.

דאמר ליה: אפסדתניהו מינאי.

ההוא גברא דזבין ליה חמרא לחבריה ופש ליה חד זוזא, וקא עייל ונפיק אזוזא.

יתיב רב אשי וקא מעיין בה:

כי האי גוונא מאי?

קני או לא קני?

אמר ליה רב מרדכי לרב אשי:

הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא:

זוזא כוזוי דמי - ולא קני.

אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי:

והא אמרינן משמיה דרבא קני!

אמר ליה:

עח,א תתרגם שמעתיד: במוכר שדהו ^מפני רעתה.

8. עח, א

רפ"י

בעא לזבוגי במאה. היה צריך למאה זווי ורצה למכור שדה קטנה במאה זווי ולא מצא לה לוקחין ומכר גדולה במאתים: **וקא עייל ונפיק אזוזי.** וזה עיכבם:

לא קני. דאנן סהדי דעל כורחו מכר המותר ויכול לומר לכך הייתי מחזר אחר המעות לקנות שדה קטנה תחתיה:

ולא אשכח. לא מצא לה לוקחין מיד:

ואילו היה טורח. טובא לחזור אחר הלוקחין:

הוה משכח. לוקחי שדה קטנה: **ולא טרח.** הוקשה לו הטורח ומכר הגדולה במאתים:

ועייל ונפיק אזוזי מאי כמוכר שדהו מפני רעתה דמי. כיון דמשום טירחא דאהדורי אחר לוקח הוקלה עליו למכור אותה בלא דוחק מעות שמע מינה לא חביבה היתה עליו:

פשיטא בעי לזבוגי במאה ולא אשכח, וזבין במאתים, וקא עייל ונפיק אזוזי - לא קני. אלא, אי בעי לזבוגי במאה ולא אשכח, ואי טרח הוה משכח, ולא טרח וזבין במאתים, וקא עייל ונפיק אזוזי מאי? כמוכר שדהו מפני רעתה דמי, או לא?

תיקו.

9. עח, א

רש"י

עד כדי שכרן. אם עשו אצלו קצת המלאכה ולא קיבלו כלום. שוכר עליהן כל מה שהוא חייב להן יוסיף לאחרים ויגמרו:

שבאת חבילה לידו. אם יש בידו משלהן הרבה כדרך האומנים המקבלים עליהן מלאכה מביאים כלי אומנות לבית בעל הבית:

"שוכר את החמור, את הקדר - שוכר עליהן, או מטעון."

עד כמה **"שוכר עליהן"**?

אמר רב נחמן:

עד כדי שקרון.

איתיביה רבא לרב נחמן:

"עד ארבעים וחמשים זוז!"

אמר ליה:

כי תניא ההיא שבאתה חבילה לידו.

10. עח, א-ב

רס"י

משנה

השוכר את החמור:
 להוליכו בהר והוליכו בבקעה,
 בבקעה והוליכו בהר,
 אפילו זו עשר מילין וזו עשר מילין, ומתה - חייב.

השוכר את החמור:
 להוליכה בהר והוליכה בבקעה,
 אם החליקה - פטור,
 ואם הוחמה - חייב,
 להוליכה בבקעה והוליכה בהר,
 אם החליקה - חייב
 ואם הוחמה - פטור,
 אם מחמת המעלה - חייב.

השוכר את החמור והבריקה,
 או שנעשית אנגריא
 אומר לו: הרי שלך לפניך.

מתה או נשברה - חייב להעמיד לו חמור.

גמרא

מאי שנא רישא דלא קא מפליג, ומאי שנא סיפא דקא מפליג?

אמרי דבי רבי ינאי:
 רישא - שמתה מחמת אור,
 דאמרינו: אורא דהר קטלה,
 ואמרינו: אורא דבקעה קטלה.

רבי יוסי בר חנינא אמר:
 כגון שמתה מחמת אובצנא.

רבה אמר:
 כגון שהכישוה נחש.

רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
 הא מני? רבי מאיר היא,

דאמר: כל המעביר על דעת של בעל הבית - אנקרא גזלן.

הי רבי מאיר?

אילימא: רבי מאיר דצבע,
 דתנן:

"הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבועו שחור, שחור וצבועו אדום,
 רבי מאיר אומר:
 נותן לו דמי צמרו.
 רבי יהודה אומר:

אם השבח, יתר על היציאה - נותן לו את היציאה,
 ואם היציאה יתירה על השבח - נותן לו את השבח" (בבא קמא ק:).

ממאי?

דלמא שאני התם דקניא בשינוי מעשה.

אלא הא רבי מאיר דמגבת פורים,

מתני'

בבקעה והוליכה בהר. בראש
 ההר ואע"פ שהדרך חלק וישר.
 חייב בגמי מפרש מאי שנא רישא
 הכא דלא מפליג בין הוחלקה
 להוחמה ובסיפא מפליג
 להוליכה בהר והוליכה בבקעה:
 ואם החליקה פטור. שבהר היא
 ראויה להחליק יותר שראש ההר
 חד ומשופע לצדדין:

ואם הוחמה חייב. שהבקעה
 מעלה הבל לפי שההרים סביבה
 ואין אור שולט בה:

אם מחמת המעלה הוחמה.
 בעלותה מרגל ההר לראשו:

חייב. שהמעלה גרמה לה והוא
 שינה להוליכה בהר:

והבריקה. בגמרא מפרש:
 או שנעשית אנגריא. שנטלה

לעבודת המלך:
 אומר לו. משכיר לשוכר:

הרי שלך לפניך. טלנה כמו
 שהיא סמויה ותלך שאף מזלך
 גרם כמו מזלי וטרח ואשר אותה
 בדרכים וגבי אנגריא נמי המתן
 עד שתשוב שאף מזלך גרם
 ונפסיד שנינו:

מתה או נשברה. שמפסיד כל
 שכרו:

חייב. המשכיר למכור העור
 והנבילה לכלבים ולהוסיף מעות
 ולהעמיד לו חמור או ישכור לו
 אחר בדמי נבילה שהרי חמור זה
 שיעבד לו או יחזור לו שכרו:

גמ'

דקא מפליג. בין הוחלקה
 להוחמה:

שמתה מחמת אור. לא
 הוחלקה ולא הוחמה ומתה
 מעצמה הואיל ושינה בה. יכול
 לומר לו לא מתה זו אלא מחמת
 אור לא היתה לימודה ליגדל
 באויר הר וקשה לה או לא היתה
 לימודה באויר בקעה וקשה לה:

אובצנא. עייפות ויגיעה ממשאה
 הוליכה בהר. יכול לומר לו
 עייפות המעלה שעלתה לראש
 ההר הועיל לה מתחילה על כן
 עייפה לה לאחר זמן כשהלכה
 בדרך החלקה ויגיעה תחת משאה
 ומתה ואם שינה להוליכה
 בבקעה אע"פ שלא ראינו אותה
 מועת ולא היום חס מאד לומר
 הוחמה. י"ל אם הלכה בהר היה
 האויר שולט שם ונותן בה כח
 ולא תיגע תחת משאה בבקעה
 לא שליט בה אויר והיא היתה
 חסירת כח ויגיעה לה:

נקרא גזלן. וקמה ליה ברשותיה
 להתחייב בכל אונסיה וסיפא
 רבנן:

נותן לו דמי צמרו. בדמים שצמר
 לבן נמכר בשוק דקנייה בגזלו
 לשלם כשעת הגזילה:

היציאה. דמי עצים וסממנין ולא
 שכר שלם:

בשינוי. ששינהו מכמות שהיה
 ואיכא למאן דאמר שינוי קונה
 בהגזול קמא (בי"ק ק:). אבל גבי
 החמור לא נשתנה החמור:

דַּתְנִיָּא:

"מַגְבַּת פּוּרִים - לְפּוּרִים.

**מַגְבַּת הָעִיר - לְאוֹתָהּ הָעִיר, וְאִין מְדַקְדְּקִין בְּדָבָר.
אָבֵל לּוֹקְחִין אֶת הָעֵגְלִים וְשׁוֹחֲטִין וְאוֹבְלִים אוֹתוֹ,
וְהַמּוֹתֵר - יִפּוֹל לְכִיס שֶׁל צְדָקָה.**

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

מַגְבַּת פּוּרִים - לְפּוּרִים,

וְאִין הָעֲנִי רִשְׁאֵי לִיקַח מִהֶן רְצוּעָה לְסַנְדְּלוֹ,

אֲלֵא אִם בֶּן הַתְּנָה בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר,

דְּבָרֵי רַבִּי יַעֲקֹב שְׂאֵמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר.

וְרַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מִיקָל."

דְּלָמָא הָתָם נָמִי, דְּאֲדַעְתָּא דְּפוּרִים הוּא דִּיהִיב לִיה,

אֲדַעְתָּא דְּמִידֵי אַחֲרִינָא - לֹא יְהִיב לִיה.

אֲלֵא הָא רַבִּי מֵאִיר,

דַּתְנִיָּא:

"רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר:

הַנּוֹתֵן דִּינָר לְעֲנִי לִיקַח לוֹ: חֲלוּק - לֹא יִקַּח בּוֹ טְלִית,

טְלִית - לֹא יִקַּח בּוֹ חֲלוּק,

מִפְּנֵי שִׁמְעֵבִיר עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת."

וְדָלָמָא שְׂאֵנִי הָתָם דְּאֵתוּ לְמַחֲשָׁדִיה,

דְּאֵמְרֵי אִינְשֵׁי: אָמַר פְּלִנְיָא: זְבִינָא לִיה לְבוּשָׁא לְפְלוּנֵי עֲנִיָּא, וְלֹא זָבֵן לִיה.

אִי נָמִי,

זְבִינָא לִיה גְּלִימָא וְלֹא זָבֵן לִיה.

אִם כֵּן, לִיתְנִי: 'מִפְּנֵי הַחֲשָׁד', מֵאִי "מִפְּנֵי שִׁמְעֵבִיר עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת"!!

שִׁמְעֵ מִינָהּ: מִשּׁוּם דְּשִׁנִּי הוּא, וְכָל הַמַּעֲבִיר עַל דַּעַת בַּעַל הַבַּיִת - נִקְרָא גִזְלוֹן.

רַשִׁי

מַגְבַּת פּוּרִים לְפּוּרִים. מעות

שְׂגוּבִין הַגְּבֵאִין מִבְּנֵי הָעִיר לְחֶלֶק

לְעֲנִיִּים לְסַעוּדַת פּוּרִים:

לְפּוּרִים. כּוֹלָה יִתְנוּה לְעֲנִיִּים

דְּפוּרִים:

וְאִין מְדַקְדְּקִין. לומר דיים

בַּפְּחוֹת וְהַמּוֹתֵר יִפּוֹל לְכִיס שֶׁל

צְדָקָה:

אָבֵל לּוֹקְחִין אֶת הָעֵגְלִים. לרוב

בְּכָל הַמַּעוֹת:

וְהַמּוֹתֵר. שלא יספיקו לאכול

בְּפוּרִים יִמְכּוֹר וַיִּפּוֹל לְכִיס שֶׁל

צְדָקָה:

אֲדַעְתָּא דְּמִידֵי אַחֲרִינָא לֹא יְהִיב

לִיה. וכיון דלאו אדעתא דהכי

יְהִיב נִמְצָא מַעוֹת בַּחֲזֻקַת בַּעֲלִים

חוּץ מִן הַיּוֹצֵאִין בְּסַעוּדַת פּוּרִים:

דָּאֵתוּ לְמִיחֲשָׁדִיה. לבעל הבית

בְּנוֹדֵר וְאִינוּ מְקִיִּים שִׁשְׁמַעוּ עֲלֵיו

שְׂאֵמֵר לִיקַח טְלִית לְפְלוּנֵי עֲנִי

וְלֹא קִנְה לּוֹ:

11. ע"ב

"השוכר את החמור והבריקה ... אומר לו: הרי שלך לפניך".

מאי "והבריקה"?

הכא תרגימו: 'נהוריתא'.

רבא אמר:

אבוקת.

ההוא דאמר להו: אבוקת במילתא דמלקא,
אמרו ליה: במאי? בטלי כסף, או בטלי דהב?
איכא דאמרי: בטלי כסף אמר, וקטלוה.
איכא דאמרי: בטלי דהב אמר, ושבקוה.

כ"י

נהוריתא. מוליי"א בלע"ז
היוצאת בשחור העין:
אבוקא. התולעים התליעו
רגליה:
אבוקא במילתא דמלקא. ראיתי
עש שאוכל שיראים של אוצר
המלך:
בטלי כסף. כלי פשתן:
בטלי זהב. כלי צמר צבועין
אדום:
וקטלוה. שאין עש אוכל כלי
פשתן:

12. עח, ב - עט, א

"השוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר ... או שְׁנַעֲשִׂית אֲנִגְרִיא אוֹמֵר לוֹ: הֲרִי שְׁלָף לְפָנֶיךָ."

אָמַר רַב:

לֹא שָׁנוּ אֱלָא בְּאַנְגְרִיא חוֹזֵרֶת.

אָבֵל אֲנִגְרִיא שְׁאִינָה חוֹזֵרֶת - חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר.

וְשִׁמוּאֵל אָמַר:

בֵּין אֲנִגְרִיא חוֹזֵרֶת, בֵּין אֲנִגְרִיא שְׁאִינָה חוֹזֵרֶת,

אִם בְּדֶרֶךְ הַלִּיכָה נִיטְלָה, אוֹמֵר לוֹ: הֲרִי שְׁלָף לְפָנֶיךָ.

וְאִם לֹא בְּדֶרֶךְ הַלִּיכָתָה נִיטְלָה - חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר.

מִיתִיבִי:

"השוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהַבְּרִיקָה או שְׁנַשְׁתַּטְתָּה,

אוֹמֵר לוֹ: הֲרִי שְׁלָף לְפָנֶיךָ.

מִתָּה או שְׁנַעֲשִׂית אֲנִגְרִיא - חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר."

בְּשִׁלְמָא לְרַב לֹא קִשְׂיָא:

כָּאן - בְּאַנְגְרִיא חוֹזֵרֶת,

כָּאן - בְּאַנְגְרִיא שְׁאִינָה חוֹזֵרֶת.

אֱלָא לְשִׁמוּאֵל קִשְׂיָא!

וְכִי תִימָא: לְשִׁמוּאֵל נָמִי לֹא קִשְׂיָא:

כָּאן - שְׁבִדְרָךְ הַלִּיכָתָה נִיטְלָה,

כָּאן - שְׁלֹא בְּדֶרֶךְ הַלִּיכָתָה נִיטְלָה.

הָא מִדְּקַתְנִי סִיפָא:

"דְּבִי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר:

אִם בְּדֶרֶךְ הַלִּיכָתָה נִיטְלָה - אוֹמֵר לוֹ: הֲרִי שְׁלָף לְפָנֶיךָ,

וְאִם לֹא - חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר."

מְכַלְל דְּלִתְנָא קָמָא לֹא שְׁאִנִּי לִיהּ!

אָמַר לֵךְ שְׁמוּאֵל:

לֹא מִי אִיכָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּקָאֵי כְּוֹתִי?

אֲנָא דְּאִמְרִי כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר.

אִיבְעִית אִימָא:

כּוּלָּהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הִיא,

וְחִסּוּרֵי מִיחְסָרָא וְהִכִּי קִתְנִי:

"השוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהַבְּרִיקָה או נִשְׁתַּטִּית - אוֹמֵר לוֹ: הֲרִי שְׁלָף לְפָנֶיךָ.

מִתָּה או שְׁנַעֲשִׂית אֲנִגְרִיא - חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר.

בְּמָה דְּכָרִים אֲמוּרִים שְׁלֹא בְּדֶרֶךְ הַלִּיכָתָה נִיטְלָה,

אָבֵל נִיטְלָה בְּדֶרֶךְ הַלִּיכָתָה אוֹמֵר לוֹ: הֲרִי שְׁלָף לְפָנֶיךָ.

דְּכָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר.

שְׁהִיָּה **דְּבִי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר:**

אִם בְּדֶרֶךְ הַיְלֻכָה נִיטְלָה - אוֹמֵר לוֹ: הֲרִי שְׁלָף לְפָנֶיךָ,

וְאִם לֹא - חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר."

וּמִי מְצִית מוֹקְמַת לֵה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר!?

וְהָא קִתְנִי רִישָׁא: "השוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהַבְּרִיקָה או שְׁנַשְׁתַּטְתָּה, אוֹמֵר לוֹ: הֲרִי שְׁלָף לְפָנֶיךָ."

וְאִילוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר:

"השוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְרִכּוּב עֲלֶיהָ וְהַבְּרִיקָה או שְׁנַשְׁתַּטְתָּה חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר!"

אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא:

לְרִכּוּב עֲלֶיהָ שְׁאִנִּי.

אָמַר רַב פִּפְסָא:

וְכָלִי זְכוּכִית כְּלָרְכוּב עֲלֶיהָ דְּמִי.

רָשִׁי

אָבֵל אֲנִגְרִיא שְׁאִינָה חוֹזֵרֶת. הוּהוּ לִיה כְּמִתָּה או נִשְׁבֵּרָה:

אִם בְּדֶרֶךְ הַלִּיכָתָה נִיטְלָה. שְׁהִיאֲנִגְרִיא מוּלִיכָתָה לְדֶרֶךְ שְׁהִיא זֶה רוּצָה לְהֵלֵךְ:

אוֹמֵר לוֹ הֲרִי שְׁלָף לְפָנֶיךָ. שְׁכַן דֶּרֶךְ אֲנִגְרִיא נוֹטֵל חֲמוּרוֹ שֶׁל זֶה וּמֵהֵלֶךְ בְּעִלְיָה אַחֲרֵיהּ וְכֹל חֲמוּר שְׁפּוּגַע בּוֹ רָאשׁוֹן נוֹטֵלוֹ וּמְחִזִּיר לוֹ אֶת שְׁלוֹ וְהַשְּׁנִי חוֹזֵר אַחַר חֲמוּרוֹ עַד שְׁפּוּגַע בְּאַחַר הַלֶּכֶךְ אוֹמֵר לוֹ הוּאִיל וְאִף מוֹלֶךְ גֵּרַם שְׁכוּר חֲמוּר אַחַר וְלֶךְ אַחֲרָיו עַד שִׁפְגַע בְּחֲמוּר אַחַר:

הַבְּרִיקָה או שְׁנַשְׁתַּטִּית. עֲדִיין הִיא רְאוּיָה לְמִשְׁאוֹ:

בְּשִׁלְמָא לְרַב לֹא קִשְׂיָא. רוּמִיא דְּמִתְנִיתִין אַהֲדָדִי דְּמִצִּי לְשׁוּנֵי כַּאן בְּחוֹזֵרֶת וְכוּ':

לְרִכּוּב שְׁאִנִּי. שְׁמָא תַפּוּל תַּחְתּוֹ בְּגִשְׁר או תְּשַׁלְּכֵנוּ בְּאַחַת הַפְּחָתִים:

13. עט, א

רש"י

ואין לו עליו. אין לשוכר על המשכיר:
אלא תרעומות. שהשכיר לו חמור כחושה:
דשכיח למיגר. מוצא חמור אחר כאן לשכור:
אם יש בדמים. של נבילה:
ליקח. בו חמור כל שהוא:
יקח. וישלים דרכו דהא שיעבד לו חמור זה ותנן במתניתין מתה חייב להעמיד לו חמור אחר ומשני בשאין בדמיה ליקח:
ופרכינן ואם יש בדמיה לשכור. ימכור שוכר זה את הנבילה באשר הוא שם וישכור חמור לעצמו דהא שיעבד לו חמור זה ותנן במתני' מתה חייב להעמיד לו חמור אחר:
לא מכלינן קרנא. וכי תנן במתניתין חייב להעמיד לו חמור [אחר] היכא דמתה בעודה בבית הבעלים דמוסיף ולוקח חמור ולא כליא קרנא אבל למוכרה ולהוציא הדמים לשכור אחרת לא:
יבש האילן. מי שמישכן אילן לחבירו כי הני משכנתא דסורא דכתבי במשלם שנייא אילין תיפוק ארעא דא בלא כסף לעיל (ד' סז):
שניהם אסורין בו. לבקע עצים ולשרוף דאי שריף ליה לוח כליא קרנא דמלוה ואי שריף ליה מלוה כליא קרנא דלוה:
הדרא ארעא. דשדה זו שהן לוקחין בדמי העצים ושמה יפגע יובל בתוך שני המשכונא וקא כליא קרנא דלוה:
שאינה חוזרת ביובל. אלא ימתין עד ששים ותחזור לו:
והארץ לא תמכר לצמיתות. כאן פירש לך טעמו של מצות יובל אלמא אין היובל מוציא אלא קרקע שאם לא היתה מצות יובל היתה נצממת:

אמר רבה בר רב הונא אמר רב: השוכר את החמור לרכוב עליה ומתה לו בחצי הדרך - נותן לו שכרו של חצי הדרך, ואין לו עליו אלא תרעומות.

היכי דמי?

אי דשכיח לאגורי - תרעומות מאי עבידתיה?
 אי דלא שכיח לאגורי - אגרא בעי למיתב ליה?

לעולם דלא שכיח לאגורי, ומשום דאמר ליה: אילו בעיית למיתי עד הכא לאו אגרא בעיית למיתב?!

היכי דמי?

אי דאמר ליה: חמור 'סתם' הא חייב להעמיד לו חמור אחר,
 אי דאמר ליה: "חמור זה" -
 אם יש בדמיה ליקח - יקח!

לא צריכא בשאין בדמיה ליקח.

אם יש בדמיה לשכור - ישכור!

רב לטעמיה, דאמר רב:
 לא מכלינן קרנא.

דאתמר:

השוכר את החמור ומתה לו בחצי הדרך.

אמר רב:

אם יש בדמיה ליקח - יקח,
 לשכור - אל ישכור.

ושמואל אמר:

אף לשכור - ישכור.

במאי קמיפלגי?

רב סבר: לא מכלינן קרנא.

ושמואל סבר: מכלינן קרנא.

מיתבי:

"יבש האילן או נקצץ:

שניהם - אסורין בו.

ביצד יעשה?

ילקח בו קרקע.

והוא - אוכל פירות."

והא הכא פנין דכי מטי יובל קא הדרא ארעא למרה, וקא פליא קרנא!

הכא במאי עסקינן:

דזבין ליה לשתין שנין.

דאמר רב חסדא אמר רב קטינא:

מנין למוכר שדהו לששים שנה - שאינה חוזרת ביובל?
 שנואמר: "והארץ לא תמכר לצמיתות"¹⁹⁵ (ויקרא כה, כג).

מי, שאין שם יובל נצממת,

יש שם יובל אינה נצממת.

יצתה זו, שאף על פי שאין שם יובל אינה נצממת.

¹⁹⁵ והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ מי גרים ותושבים אתם עמדי

רש"י

ה"ג אלא הכא במאי עסקינן
 בזמן שאין היובל נוהג. דלא
 כליא קרנא:
 ניצלחיה לציבי. אי לא למכליא
 קרנא חייש ל"ל ליקח בו קרקע
 יבקע המלוה את העצים
 וישרפם:
 זימנין דשלמו ליה ימי
 משכנתא. שנים שהיה האילן
 ממושכן לו יכלו לפני היובל
 ארבע או חמש שנים ואותן
 שנים יאכל לוח את הפירות
 קודם שתשוב לבעלים ולעולם
 מכלינן קרנא:

סוף סוף, לכי מטו שיתין שנין קא הדרא ארעא למרה, וקא פליא קרנא!

אלא, הכא במאי עסקינן:
 בזמן שאין היובל נוהג.

הכי נמי מסתברא,
 דאי סלקא דעתך בזמן שהיובל נוהג, ומכלינן קרנא?
 נצלחיה לציבי ונשקליה!

אי משום הא, לא קשיא:
 זמנין דשלמו שני משכנתא מקמי יובל.

אי נמי,
 דמטו ליה זוזי ופריק לה ארבע חמש שנין מקמי יובל.

14. עט, א-ב

רש"י

אם נתן. את השכר ואפילו כולו :
לא יטול. כדמפרש לקמן
 דהתובע ידו על התחונה :
אם נתן לא יטול. בתמיה והלא
 טענת התובע בריא וחזקה
 מטענת הנתבע דאמר ליה הב לי
 ההיא ספינתא גופא דהא אמרת
 לי ספינה זו ואנא מייתינא כאן
 חמרא ואוליך למקום שהתנית
 דהא אנא יין סתם אמרי וכיון
 דבעל היין יכול להשלים תנאו
 חייב הספן להעמיד לו ספינה :
נימא ליה הב לי ההוא חמרא.
 גופיה ואנא מייתינא ספינתא
 אחריתי הואיל והספן יש בידו
 להשלים תנאו וזה מעכב ישלם
 כל השכר :

לא משכחת. להא דר' נתן :
אלא בין זה וספינה זו. ולא ביד
 זה וזה להשלים הלכך יד תובע
 על התחונה דאמר ליה היאך
 אנא לא מעכבנא מכי מייתית
 דיך :
חולקין. אם קבל יחזיר החצי
 ואם לא נתן יתן החצי שהרי ביד
 שניהם להשלים ואם יעכב
 הנתבע מליתן החצי יעשה
 תנאו :

תנו רבנן:

"השוכר את הספינה וטבעה לה בחצי הדרך,**רבי נתן אומר:****אם נתן - לא יטול,****ואם לא נתן - לא יתן."**

היכי דמי?

אילימא 'ספינה זו' ו'יין סתם' - אם נתן אמאי לא יטול?

נימא ליה: הב לי ספינתא, דאנא מייתינא חמרא.

אָלא 'ספינה סתם' ו'יין זה' - אם לא נתן אמאי לא יתן?

נימא ליה: הב לי ההוא חמרא, ואנא מייתינא ספינתא. עט,ב

אמר רב פפא:

לא משפחת לה אלא 'בספינה זו' ו'יין זה',

'ספינה סתם' ו'יין סתם' - חולקין.

15. עט, ב

כ"י

השוכר את הספינה ופרקה לה בחצי הדרך. קא סלקא דעתיה שכרה עד מקום פלוני בכך וכך וכשהגיע לחצי הדרך פרקה והוציא חבילותיו ממנה: **ואין לו.** לבעל הספינה עליו אלא תרעומת:

לאגורה. להשכירה לאחרים: **רפסתא דספינה.** ריעוע הספינה שמתרועעת בהוצאת חבילות והכנסת חבילות:

דפרקה לטועניה בגויה. בחצי הדרך הוסיף לתת בה חבילות שהיו לו לשם והוא התנה מתחילה לכך ליתן בתוכה כאשר ירצה והשכר לפי חשבון המשואות והדרך הלכך נותן לו שכר תוספת המשאוי של חצי הדרך:

משום שינוי דעתא. הייתי סבור ללכת מהר ולחזור מהר:

לאשלא יתירתא. צריך אני לקנות חבלים ביוקר כאן שכשהספינה מכבדת צריך להפליגה אל אמצעית הנהר למקום מים עמוקים שלא תהא גוששת וצריך חבלים ארוכים ואתה לא הודעתני שאכניס חבלים הצריכים לה:

תנו רבנן:

"השוכר את הספינה ופרקה לה בחצי הדרך - נותן לו שכרו של חצי הדרך, ואין לו עליו אלא תרעומת."

היכי דמי?

אילימא דקא משכח לאגורה אמאי אית ליה תרעומת?
ואי דלא קא משכח לאגורה - כוליה אגרה בעי שלומי!

לעולם דקא משכח לאגורה,
אלא אמאי אית ליה **"תרעומת"** משום רפסתא דספינתא.

אי הכי, טענתא מעלייתא הוא וממונא אית ליה גביה!

אלא: מאי **"פרקה"** דפרקה לטועניה בגויה.

אלא מאי **"תרעומת"**?

משום שינוי דעתא.

אי נמי,
לאשלא יתירא.

16. עט"ב

רש"י

חמר נמי ליעבב. השוכר
שלא יניח עליה אלא מזונות
של יום אחד:
מאוונא לאוונא. ממלון
דלילה למלון דלילה:
למטרח. לחזור ולשאול
בעיר מי מוכר מזונות:

תנו רבנן:

"השוכר את החמור לרכוב עליה,
שוכר מניח עליה כסותו, ולגנותו, ומזונות של אותה דרך,
מבאו ואילך - חמר מעבב עליו.
חמר מניח עליו שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום,
מבאו ואילך - שוכר מעבב עליו".

היכי דמי?

אי דשכיח למזבן - חמר נמי ליעבב,
ואי דלא דשכיח למזבן - שוכר נמי לא ליעבב!

אמר רב פפא:

לא צריכא דשכיח למטרח ולמזבן מאוונא לאוונא,
חמר - דרכיה למטרח ולמזבן,
שוכר - לאו דרכיה למטרח ולמזבן.

17. עט, ב

רש"י

ואשה בין גדולה ובין קטנה.
 פסק לרכוב עליה אשה
 מרכיב עליה כל אשה
 שירצה בין שהיא גדולה ובין
 שהיא קטנה:
השתא מניקה. שהיא שני
 גופים והוולד כבד אמרת
 תרכב עם וולדה:
מעוברת. דחד גופא הוא
 מיבעיא:
ש"מ. מדקתני אפילו
 מעוברת דמשמע
 שהמעוברת כבידה מן
 הריקנית:
האי ביניתא. דג הנמכר
 בשוק במשקל:
אכרסה תקלה. לפי כריסה
 כובדה אם כריסה גדול
 משקלה יותר:
למקח וממכר. אם ראית דג
 שכריסו גדול לא תקנהו
 במשקל אלא אם כן יוציא
 את מעיו:

תנו רבנן:

"השוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְרִכּוּב עָלֶיהָ אִישׁ - לֹא תִרְכַּב עָלֶיהָ אִשָּׁה.
 אִשָּׁה - רֹכֵב עָלֶיהָ אִישׁ.
 וְאִשָּׁה - בֵּין גְּדוּלָה וּבֵין קִטְנָה, וְאִפִּילוּ מְעוּבֶרֶת, וְאִפִּילוּ מְנִיקָה."

השתא "מניקה" אמרת, "מעוברת" מיבעיא!?

אמר רב פפא:

מעוברת והיא מניקה קאמר.

אמר אבוי:

שמע מינה: ביניתא אכרסה דתקלה.

למאי נפקא מינה?

למקח וממכר.

18. פ, א

פ"י

מתני'

השוכר את הפרה לחרוש וכו'. וכל כלי המחרישה לבעל הבקר ונעריה הולכין עם בהמתו וזה אוחז הדרבן לכוין הפרה לתלמיה וזה הולך אחר המחרישה ומכביד היתד בקרקע שבו הברזל שקורין קולטרי"א בלע"ז והוא קנקן דמתני':
חייב. שהרים קשים לחרוש שהסלעים שם:
ודש בתבואה פטור. אם החליקה:

גמ'

והיכא דלא שני. ואין לבעל הפרה לתבוע לו כלום ואלו שהיו בפעולתו המנהיג והאוחז יחד שכירים היו איזה מהן פושע בשבירת הקנקן:
דנקיט פרשא. מרדע הוא משלם שלא כוון את הפרה יפה ועל ידי שעיוות את השורה של מענה נשבר הקנקן:
דנקיט מנא. קנקן:
משלם. שהעמיק יותר מדאי בארץ:
והלכתא דנקיט מנא משלם. שאילו לא העמיקו יותר מדאי לא היה נשבר בעיוות השורה:
ואי דמחזקא בגונדרי. שהיה ידוע להם בהר שמעלה אבנים וצונמא וטרשין:
תרוייהו משלמים. שהיה להם להזהר מאד ובדבר מועט שעיוות אף המנהיג הוא נשבר והוי דבר המוטל בספק:

פ"א משנה

השוכר את הפרה:
לחרוש בהר וחרש בבקעה, אם נשבר הקנקן - פטור, בבקעה וחרש בהר, אם נשבר הקנקן - חייב, לדוש בבקענית ודש בתבואה - פטור, לדוש בתבואה ודש בבקענית - חייב, מפני שהקענית מחלקת.

גמרא

היכא דלא שני בה, מאן משלם?

אמר רב פפא:

דנקיט פרשא - משלם.

רב שישא בריה דרב אידי אמר:

דנקיט מנא - משלם.

והלכתא: דנקיט מנא משלם.

ואי דוכתא דמתחזקי גונדרי - תרוייהו משלמין.

19. פ, א

רש"י

היה בה מום אחד. אחד מן המומין הללו היה בה: **וסנפו בין מומין אחרים.** שלא היו בה: **הרי זה מקח טעות.** לפי שהכיר הלוקח בשאר מומין שאינן וכסבור הוא בכולן משקר אלא להשליך מעליו תרעומת הוא אומר הילכך מקח טעות הוא דאדעתא דהכי לא זבן: **מום זה ומום אחר.** שפירש לו שם אותו מום לבדו ואמר לו מום זה בה ועוד מומין אחרים: **אין זה מקח טעות.** דכיון דאותו המום הזכיר לו לבדו בו היה לו לבדוק: **וסנפו.** חברו כמו סניפין עשאוּם דתענית (דף כה.).: **נכפית.** נופלת מחולי: **משועממת.** משוגעת: **היה בה מום אחד.** מאלו המומין והשאר אין בה: **היו בה כל המומין הללו.** ואינו מקפיד אלא על האחד ובא וטוענו כסבור הייתי שאתה כולל בה מה שאין בה ומה שיש בה ואילו ידעתי שזה בה לא הייתי לוקחה מאי: אפילו לא גרסינן והכי גרסינן הכי אמרינן משמיה דרבא היו בה כל המומין האלו אין זה מקח טעות:

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

הַמוֹכֵר פְּרָה לַחֲבִירוֹ,

וְאָמַר לוֹ: פְּרָה זוֹ: נִגְחָנִית הִיא,

נִשְׁכָּנִית הִיא,

בְּעֻטָּנִית הִיא,

רַבְצָנִית הִיא,

וְהָיָה בָּהּ מוּם אֶחָד וְסָנְפוּ בֵּין הַמוּמִים - הָרִי זֶה מִקַּח טְעוּת,

מוּם זֶה וּמוּם אֲחֵר - אֵין זֶה מִקַּח טְעוּת.

תַּנְיָא נְמִי הָכִי:

"הַמוֹכֵר שְׁפָחָה לַחֲבִירוֹ,

וְאָמַר לוֹ: שְׁפָחָה זוֹ: שׁוֹטָה הִיא,

נִיבְפִית הִיא, מְשׁוּעַמְמַת הִיא,

וְהָיָה בָּהּ מוּם אֶחָד וְסָנְפוּ בֵּין הַמוּמִין - הָרִי זֶה מִקַּח טְעוּת.

מוּם זֶה וּמוּם אֲחֵר - אֵין זֶה מִקַּח טְעוּת."

אָמַר לִיהִ רַב אֶהָא בְּרִיה דְּרַבָּא לְרַב אֲשִׁי:

הָיוּ בָּהּ כָּל הַמוּמִין הַלְלוּ - מַהוּ?

אָמַר לִיהִ רַב מְרֻדְכִי לְרַב אֲשִׁי:

הָכִי אֲמַרִינָן מִשְׁמִיהִ דְּרַבָּא:

הָיוּ בָּהּ כָּל הַמוּמִין הַלְלוּ - אֵין זֶה מִקַּח טְעוּת.

20. פ, א-ב

כ"י

משנה

השוכר את החמור להביא עליה: חטין והביא עליה שעורין - חייב. תבואה והביא עליה תבן - חייב.

מפני שהנפח קשה במשאוי.

להביא לתך חטין, והביא לתך שעורין - פטור.

אם מוסיף על משאו - חייב.

וכמה יוסיף על משאו ויהא חייב?

סומכוס אומר משום רבי מאיר:

סאה לגמל,

שלושה קבין לחמור.

גמרא

איתמר:

אביי אומר:

"קשה במשאוי" תנן.

רבא אומר:

"קשה למשאוי" תנן.

"אביי אומר: 'קשה במשאוי' תנן":

נפחא כי תקלא, ואי מוסיף שלושה קבין - חייב.

"רבא אומר 'קשה במשאוי' תנן":

תקלא כי תקלא, ונפחא הוי תוספת תנן להביא לתך חטין והביא לתך שעורין - פטור,

ואם הוסיף על משאו - חייב.

מאי לאו שלושת קבין?!

לא, סאה.

והא עלה קתני:

"במה יוסיף על משאו ויהא חייב?

סומכוס אומר משום רבי מאיר:

סאה לגמל, שלושה קבין לחמור!"

הכי קאמר: היכא דלא שני,

חטין והביא חטין,

שעורין והביא שעורין,

כמה יוסיף על משאו ויהא חייב?

סומכוס אומר משום רבי מאיר: סאה לגמל, שלושה קבין לחמור.

תא שמע:

"להביא לתך והביא לשש עשרה שעורין - חייב".

הא שלושת קבין - פטור!

תרגמה אביי:

במחיקתא.

מתני'

והביא עליה שעורין. שהם קלים מחטין:

חייב. בקילקולה אם הוסיף ג' קבין ולא אמרינן הואיל והשעורין קלים יש לו להוסיף עד כדי כובד לתך חטין שמשא החמור לתך חטין חצי כור:

מפני שהנפח קשה לבהמה כמשאוי. וכיון דנפח לתך שעורים כנפח לתך חטין קשה לה תוספת:

והביא לתך שעורים. שלא הוסיף:

פטור. אם מתה:

גמ'

קשה כמשאוי. כדפרישית אף על פי שאין משאן כבד כמשא החטין. הרי נפחן כנפח חטין והנפח כמשאוי:

ניפחא כתקלא. נפח קשה כמשקל הואיל וניפחן שוה הרי הוא כמשקל שוה:

ואם הוסיף שלושה קבין. דהוא שיעור תוספת לחמור לקלקל חייב:

קשה למשאוי. אם השוה כובד השעורין לכובד החטין כגון שהוסיף סאה שלמה על הלתך הרי הרבה הנפח ורוב הנפח קשה למשאוי והוי נפח זה תוספת לקלקול החמור:

תיקלא כתקלא. אינו חייב עד שישוה כובד השעורים לכובד החטין דליהוי נפח זה תוספת אבל נפח שוה ומשקל חסר לא אמרינן נפח השוה הרי היא כמשקל וליחייב בתוספת של שלשת קבין דקשה למשאוי תנן ולא קשה כמשאוי:

מאי לאו שלשת קבין. כאביי:

לא סאה. והכי קאמר להביא לתך חטין והביא לתך שעורין פטור ואעייפ ששינה שהרי שינה להקל ואם הוסיף עד כדי משקל החטין חייב משום תוספת הנפח:

הכי קאמר וכו'. ומילי מילי קתני והאי וכמה יוסיף לאו אלהביא חטין והביא שעורין קאי:

שש עשרה. תוספת סאה להשוותן למשאוי החטין:

חייב. בשביל הנפח:

הא שלשת קבין פטור. כדרבא: במחיקתא. אני שמעתי שעורין שהתליעו וכן בפירוש תשובת הגאונים אבל לדידי קשיא לי מה לי התליעו ומה לי לא התליעו והרי יש כאן נפח של לתך ושלושת קבין וקתני פטור ולאביי נפח כמשאוי דהא לאו התליעו נמי שעורין קלים הם ומחייב להו אביי משום ניפחא ונראה לי שמשא החמור לתך ומדידתן טפופות ט"ו סאין ולא מחוקות ומוקי לה אביי בט"ו מחוקות שהמחך פחות ג' קבין ואין כאן אלא תוספת נפח שלש קבין של לתך טפופות. טפופות לא מחוק ולא גדוש:

פ,ב

21. פ, ב

רש"י

מחוקות. ריש"ש :

קב לכתף. קב הוי תוספת לאדם הנושא בכתף וחייב המוסיף בקלקולו מכאן אתה למד שמשא אדם בינוני שלשים קב שהן חמש סאין דתנן תוספת החמור שלשה קבין שהן חצי סאה ומשאו לתך ט"ז סאין אלמא תוספת אחד משלשים במשא הוא ואשמועינן דאם הוסיף עליו קב חייב לקמן פריך והרי הוא בן דעת אי לא מצי ביה לשדייה אארעא :

אדריב לעריבה. לתך הוי תוספת למשאוי ספינה קטנה : **כור.** הוי תוספת לספינה בינונית :

בשחבטו לאלתר. לא הספיק לפרק המשא מעל כתפו עד שרבץ תחת משאו :

בת תלתין כורין. צריכה שתהא [גדולה ותהא] בכך הולכת על פני המים דהא תוספת אחד מלי' הוא ומדקתני כור לספינה ש"מ ספינה בת שלשים :

ה"ג. א"ר פפא ש"מ סתם ספינה וכו' למאי נ"מ למקח וממכר :

תנו רבנן :

"קב - לכתף.

אדריב - לעריבה,

כור - לספינה,

שלשת כורים לבורני גדולה."

אמר רב :

"קב לכתף."

אם איתא דלא מצי ביה - בר דעת הוא, לשידיה!

אמר אביי :

בשחבטו לאלתר.

רבא אמר :

אפילו תימא: בשלא חבטו לאלתר,

לא צריכא אלא לאגרא יתירא.

רב אשי אמר :

הוא סבור חולשא הוא דנקיט ליה.

"כור - לספינה,

שלשת כורים - לבורני גדולה."

אמר רב פפא :

שמע מינה: סתם ספינות בת תלתין כורין.

למאי נפקא מינה?

למקח וממכר.

22. פ"ב

כ"י

משנה

כל האומנין - שומרי שְׂכָר הוּ.
 וכוֹלֵן שְׂאֵמְרוֹ: טוֹל אֶת שְׁלָף וְהָבָא מְעוֹת - שוֹמֵר חָנָם.

שְׁמוֹר לִי וְאֶשְׁמוֹר לָךְ - שוֹמֵר שְׂכָר.
 שְׁמוֹר לִי, וְאָמַר לוֹ: הִנֵּחַ לְפָנַי - שוֹמֵר חָנָם.

הִלְוֵהוּ עַל הַמְשָׁכוֹן - שוֹמֵר שְׂכָר.
 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
 אִם הִלְוֵהוּ מְעוֹת - שוֹמֵר חָנָם,
 אִם הִלְוֵהוּ פִירוֹת - שוֹמֵר שְׂכָר.

אָבָא שְׂאוּל אוֹמֵר:
 רְשָׁאֵי אָדָם לְהַשְׁכִּיר מִשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל עַנִּי לְהִיּוֹת פּוֹסֵק וְהוֹלֵךְ עִלְיָו,
 מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֹשֵׁב אֲבִידָה.

גמרא

לִימָא מִתְנִיתִין לֹא כְּרַבִּי מְאִיר?

דְּתַנָּי:

"שׂוֹכֵר, כִּיצַד מְשַׁלֵּם?
 רַבִּי מְאִיר אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר חָנָם.
 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר שְׂכָר!"

אֶפִּילוּ תִימָא רַבִּי מְאִיר,
 בְּהֵימָא הִנָּאָה דְקָא שְׂבִיק כּוֹלֵי עֲלָמָא וְאָגִיר לִיה לְדִידִיה הָוֵי עִילְוִיה שׁוֹמֵר שְׂכָר.

אִי הָכִי, שׁוֹכֵר נְמִי,
 בְּהֵימָא הִנָּאָה דְקָא שְׂבִיק כּוֹלֵי עֲלָמָא וּמוֹגֵר לִיה לְדִידִיה הָוֵי עִילְוִיה שׁוֹמֵר שְׂכָר!

אֶלָּא, אֶפִּילוּ תִימָא כְּרַבִּי מְאִיר,
 בְּהֵימָא הִנָּאָה דְקָא יְהִיב לִיה טְפִי פּוֹרְתָא הָוֵי עִילְוִיה שׁוֹמֵר שְׂכָר.

שׁוֹכֵר נְמִי, מִי לָא עֲסָקִין דְקָא מְשׁוּי לִיה טְפִי פּוֹרְתָא!

אֶלָּא, אֶפִּילוּ תִימָא רַבִּי מְאִיר,
 בְּהֵימָא הִנָּאָה דְתַפְיִישׁ לִיה אֶאֱגִרִיה, דְלָא בְעֵי לְמִיעַל וְלְמִיפָק אַזְוִי הָוֵי עִלְוִיה שׁוֹמֵר שְׂכָר.

אִיבְעִית אִימָא:

כְּדָמְחִלִיף רַבָּה בַר אֲבוּהַ וְתַנִּי:
 "שׂוֹכֵר כִּיצַד מְשַׁלֵּם?"

רַבִּי מְאִיר אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר שְׂכָר,
 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר חָנָם."

מתני'

כל האומנין. קבלנין המקבלין עליהן לעשות המלאכה בבתייהם:

שומרי שְׂכָר. להתחייב בגניבה ואבידה וטעמא מפרש בגמרא:

וכולן שאמרו טול את שלך. שכבר גמרת' ומשתוציאנו הבא מעות שאיני מעכבו לתופסו על שכרי הרי הוא מעתה ש"ח:

הלוהו. מעות על המשכון:

שומר שְׂכָר. שְׂכָר מצוה:

הלוהו מעות שומר חנם. דלית ליה לר' יהודה שְׂכָר מצוה לענין דינא:

הלוהו פירות שומר שְׂכָר. דדרך פירות להרקיב:

מותר אדם להשכיר. לאחרים:

משכנונו של עני. שבידו:

להיות פוסק עליו. שְׂכָר:

והולך. תמיד ופוחת מן החוב בגמרא מפרש אייזה משכון קאמר:

גמ'

שוכר. בהמה:

כיצד משלם. דשומר חנם ושומר שְׂכָר ושואל כתיבי שוכר לא כתיב ומהו דין חיובו לענין גניבה ואבידה פטור או חייב רבי יהודה אומר כשומר שְׂכָר. הואיל ולהנאתו הוא אצלו אע"פ שנותן שְׂכָר פעולתו. ש"ש הוא דאי לא יהיב שְׂכָר הוי שואל וחייב באונסין השתא דיהיב ליה אגרא. לא הוי שואל והוי ש"ש:

ר' מאיר אומר כשומר חנם. דקא יהיב אגר מלאכתו ואינו נוטל שְׂכָר על שמירתו ואומן דמי לשוכר שלהנאת שְׂכָר אומנותו היה אצלו אבל לא שְׂכָר שמירה הוא נוטל אלא שְׂכָר פעולה:

דקא יהיב ליה טפי פורתא. שאי אפשר לצמצם שְׂכָר קבלנות לשכר דמי פעולה שלא יטול יותר:

מי לא עסקינן דקא משוי ליה. אוזיל משאר משכירי בהמה מי לא אמר רבי מאיר נמי דהוי שומר חנם:

משוי. לישנא דמוזיל ומשכיר בשוה כמו (סוכה דף לד:) אשוי זביני (לעיל ד' נב.) ושוי לכרסיך:

ואיבעית אימא. אי נמי דמי אומן לשוכר קא מיתוקמא מתני' כרבי מאיר כדמחליף וכו' ומיהדר לאוקמא כר' מאיר משום דסתם משנה ר"מ:

23. כ, ב - פא, א

כ"י

"ובולן, שאמרו: "טול את שלך והבא מעות" - שומר חנם."

תנן התם:

"אמר לו השואל: "שלח", ושלחה ומתה - חייב,

וכן בשעה שמחזירה" (בבא מציעא צח:).

אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא:

לא שנו אלא שהחזירה בתוך ימי שאילתה.

אבל לאחר ימי שאילתה - פטור.

מתיב רב נחמן בר פפא:

"ובולן שאמרו: "טול את שלך והבא מעות" - שומר חנם."

פא, א הא 'גמרתיו' - שומר שָכר!

לא,

הא "הבא מעות וטול את שלך" - שומר שָכר.

אבל, 'גמרתיו' - מאי?

שומר חנם.

אי הכי, אדתני: "ובולן שאמרו טול את שלך והבא מעות - שומר חנם",

נשמעינן 'גמרתיו', וכל שכן "טול את שלך"!

"טול את שלך" אצטריכא ליה,

סלקא דעתך אמינא: שומר חנם נמי לא הוי,

קא משמע לן.

איכא דאמרי:

אמר רב נחמן בר פפא:

אף אָנן נמי תנינא:

"ובולן שאמרו: "טול את שלך והבא מעות" - שומר חנם",

מאי לאו הוא הדין 'גמרתיו'.

לא,

"טול את שלך" שאני.

הוּנא מר בר מרימר קמיה דרבינא,

רמי מתניתין אהדדי ומשני.

תנן:

"ובולן שאמרו: "טול את שלך והבא מעות" שומר חנם."

והוא הדין ל'גמרתיו'.

ורמינהו:

"אמר לו שואל: "שלח", ושלחה ומתה - חייב,

וכן בשעה שמחזירה"!

ומשני,

אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא:

לא שנו אלא שהחזיר בתוך ימי שאילתה,

אבל לאחר ימי שאילתה - פטור.

תנן התם. לקמן בפרק השואל (ד' צח:): אמר לו השואל שלח אותה לי ביד עבדך או שלוחך: **ושלחה ומתה.** כדרכה בדרך קודם שתיכנס לביתו: **חייב.** באונסים שמשעה שמסרה לשלוחו במצות השואל נתחייב השואל באונסיה ואם לא אמר לו שלח אלא המשאיל שלחה לו כשאמר לו זה המשאילני פרתך אמר לו הן ועמד ושלחה ומתה בדרך פטור: **וכן בשעה שמחזירה.** אם מסרה השואל ליד השליח להשיבה לבעלה ולא אמר המשאיל שלחה לי ביד פלוני ומתה חייב דלא קמה ברשותיה דמשאיל: **לא שנו.** שהשואל חייב בה עד שתבא ליד המשאיל:

אלא שהחזירה בתוך ימי שאילתה. שא"ל המשאילני עד זמן פלוני והחזירה בתוך הזמן דהתם אכתי לא כליא שאלה עד דאתיא ליד בעלים: **אבל לאחר ימי שאילתה פטור.** ואפילו בביתו של שואל מתה משכלו הימים אינו שואל עליה: **וכולן שאמרו וכו'.** טעמא דגלי דעתיה שאינו חפץ להיות עוד שומר עליה:

הא גמרתיו שומר שכר. ולא אמרינן כיון שידעו הבעלים שכלו ימי האומנות ולא שלחו והביאום פטור השומר וגבי השואל נמי אף על פי שידעו הבעלים שכלו ימי השאילה. שואל הוא: **לא.** תידק הא גמרתיו שומר שכר הוא אלא הכי דייק מינה: **הא הבא מעות.** דגלי אדעתא דתפיס ליה אאגריה שומר שכר הוא:

אבל גמרתיו מאי שומר חנם. דכל כמה דלא גלי דעתיה ולית לן למימר דתפס ליה אאגריה כלתה שמירת שכר פעולה מדגמריה ואודעיה וגבי שואל נמי כלתה שמירת שאלה מדידעו הבעלים שכלו ימי השאלה דהתם לאו לאודועי בעי דהא ידע שלכך וכך ימים השאילה לו:

שומר חנם נמי לא הוי. דאינו שומר לו עוד קאמר ליה: **קמ"ל.** דאינו תופסו על שכרו הוא דקאמר ליה אבל מדין פקדון לא סליק נפשיה:

מאי לאו הוא הדין לגמרתיו. והאי דנקט טול את שלך לאשמועינן מינה דשומר חנם מיהת הוי כדאמרן:

וכן בשעה שמחזירה. כל כמה דלא אמר ליה משאיל שלח קמה ברשותיה דשואל כי היכי דבשעת שאלה קיימא ברשות משאיל עד דאמר ליה שואל שלח וקס"ד דמשכלו ימי שאילה קאמר דדמי לגמרתיו:

24. פא, א

רש"י

פטור משואל. מאונסין: **וחייב כשומר שכר**. בגניבה ואבידה:
הואיל ונהנה. בשאילה:
מהני. להיות עליה שומר שכר עד שתגיע ליד הבעלים:
לשגרו לבית חמיו. סבלונות לארוסתו:
כפי טובת הנאה. שיחזיקו לי טובה שפקדתי בסבלונות:
ונאנסו בהליכה חייב. דהואיל וקצץ דמיהן ומשכן לשם לקיחה הרי הם לקוחין בידו עד שידע שאינה לקוחה והכי נמי אמרינן בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פז:): אמר שמואל הלוקח כלי מן האומן על מנת לבקרו ואם אין בו מום יקחנו ונאנס בידו חייב והוא דקצי דמיה:
בחזירה פטור. מאונסין מפני שהוא כנושא שכר בחזירה ולא כשואל ומהו נשיאות שכרו הואיל ונהנה שנתפאר בהן והיינו כוותיה דאמימר דאע"ג דיהיב ליה כפי טובת הנאה שבהן הוי עלייהו שומר שכר אחר שכלתה שמירת המקח הואיל ונהנה כל שכן גבי שאלה דלא יהיב ליה מידי:

["אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא: לא שנו אלא שהחזיר בתוך ימי שאילתה, אבל לאחר ימי שאילתה - פטור"].

איבעיא להו:
 פטור משואל, וחיוב בשומר שכר, או דלמא: שומר שכר נמי לא הוי?

אמר אמימר:
 מסתברא פטור משואל, וחיוב בשומר שכר, הואיל ונהנה - מהנה הוה.

תניא כוותיה דאמימר:
 "הלוקח כלים מבית האומן לשגרו לבית חמיו, ואמר לו: אם מקבלין אותן ממני אני נותן לך דמיהן, ואם לאו - אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן, ונאנסו,
 בהליכה - חייב,
 בחזירה - פטור,
 מפני שהוא כנושא שכר".

25. פא, א

ההוא גברא דזבין ליה חמרא לחבריה,
 אָמַר לִיה: קא ממטינא ליה לדוכתא פלוני,
 אי מזדבנא - מוטב,
 ואי לא - מהדרנא ליה נהליך.
 אַזל וְלֹא אֶזְדַּבְנָא,
 וּבְהַדִּי דְקָא אַתָּא אַתְּנִיס.
 אַתָּא לְקַמֵּיה דְרַב נַחֲמָן - חִיִּבֵּיהּ.

איתיביה רבא לרב נחמן:
 "נאנסו, בהליכה - חייב,
 ובחזרה - פטור,
 מפני שהוא בנושא שֶׁכֶּר!"

אָמַר לִיה:
 חֲזָרָה דְהָאֵי - הִלִּיכָה הִיא.
 מַאי טַעְמָא?
 סְבָרָא הוּא: בְּחֻזְרָתוֹ, אֵילוּ אֶשְׁכַּח לְזַבְוִיָּה מִי לֹא זַבְוִיָּה?!

26. פא, א

רס"י

שמור לי ואשמור לך שומר
שכר. וחייב אם נגנבה:
ואמאי שמירה בבעלים היא.
בעליו של חפץ זה שנגנב
במלאכתו של שומר היה שאף
הוא משמר היה לו וכתוב אם
בעליו עמו לא ישלם ודרשין
לקמן עמו במלאכתו ואע"ג
דבשואל כתיב לקמן דרשין ליה
נמי אכולהו שומרין בפרק
השואל (לקמן ד' צה.):
ואני אשמור לך למחר. דלאו
במלאכתו הוא השתא:
השאיילני ואשאל לך. אין זה
שואל להתחייב באונסין שאין
כל הנאה שלו שאף הוא
משאילו:
שמירה בבעלים היא. אשמור
לי ואשמור לך קאי ששניהם זה
במלאכתו של זה אבל השאיילני
כליך ואני אשאל לך כלי שומר
לי ואשאלך או השאיילני
ואשמור לך אין כאן בעלים של
חפץ במלאכתו של שומר:

"שמור לי ואשמור לך" - שומר שכר.

ואמאי? שמירה בבעלים היא!

אמר רב פפא:

דאמר ליה: "שמור לי היום, ואשמור לך למחר".

תנו רבנן:

"שמור לי ואשמור לך",

"השאיילני ואשאלך",

"שמור לי ואשאלך",

"השאיילני ואשמור לך" -

בולן - נעשו שומרי שכר זה לזה.

ואמאי? שמירה בבעלים היא!

אמר רב פפא:

דאמר ליה: "שמור לי היום, ואשמור לך למחר".

27. פא, א-ב

רפ"י

אהלויי. מוכרי אהל שמכבסים בו בגדים והוא עשב ואיכא דאמרי אהלות והוא מין בושם:

זיל ואפי לן. קס"ד יומא דידיה הוה דהשתא לא הוו אינהו בשמירת טליתו אלא כשומרי חנם ואצטריך למימר פשעו בה דאי לא לא מיחייבי:

פשיעה בבעלים. שאף הוא במלאכתן היה:

איגלאי מילתא דההיא שעתא

שכרא הוה שתי. ולא היה במלאכתן שעדיין לא התחיל לאפות ונמצא שבשעה שנעשו הן שומרין לא מסר עצמו להיות מלאכתן עליו אבל אם נתעסק מיד ואפה ולאחר שאפה שתי שכרא ובאותה שעה אבדה טליתו פשיעה בבעלים נמי הויה הואיל וכשנעשו שומרין היה במלאכתן דאמרינן לקמן (ד' צה:) היה עמו בשעת שאלה אינו צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה:

הניחא למאן דאמר. בפרק השואל (שם) פשיעה בבעלים פטור היינו דאיכסיף:

אלא למאן דאמר פשיעה בבעלים חייב. שלא נאמרה פטור בבעלים אלא בשואל ושומר שכר שחובן בלא פשיעה אבל שומר חנם שחובו אינו אלא בפשיעה אינו פטור משום בעליו עמו הואיל ופשע אמאי איכסיף:

בהווא אגרא וכו'. והווי להו שומרי שכר:

עד דאתא אגניב. בלא פשיעה וחייבינהו משום גניבה דשומר שכר:

הנהו אהלויי דכל יומא הוה אפי לה חד מינייהו. ההוא יומא אמרו ליה לחד מינייהו: זיל אפי לן. אמר להו: נטרו לי גלימאי.

אדאתא, פשעו בה ואגנוב.

אתו לקמיה דרב פפא - חייבינהו.

אמרו ליה רבנן לרב פפא: אמאי? פשיעה בבעלים היא!

אכסיף.

לסוף איגלאי מילתא דההוא שעתא שכרא הוה קא שתי.

הניחא למאן דאמר: "פשיעה בבעלים - פטור" משום הכי אכסיף,

אלא למאן דאמר: "חייב" - אמאי אכסיף?

אלא: ההוא יומא לאו דידיה הוה,

ואמרו ליה לדידיה: זיל אפי לן את, ואמר להו: בההוא אגרא דקא אפינא לכו נטרו גלימאי,

עד דאתא אגניב. פא, ב

אתו לקמיה דרב פפא - חייבינהו.

אמרו ליה רבנן לרב פפא:

הא שמירה בבעלים היא!

אכסיף.

לסוף איגלאי מילתא דההיא שעתא שכרא הוה שתי.

28. פא, ב

רס"י

סדינא. של פשתן ואין מים מכבידין אותו כל כך :
סרבלא. גלופקרא שקורין קו"ץ והוא של צמר והרבה מים נבלעין בו ומכבידין אותו לפיכך פשט הסרבל ונתכסה בסדין :
שאלה בבעלים היא. שבשעת השאלה היה המשאיל במלאכתו של שואל ונשא סרבל שלו על חמורו ומעביר לו על אמת המים :

הנהו בי תרי דהוו קא מסגו באורחא,
 חד אריה וחד גוצא.
 אריכא - רכיב חמרא והנה ליה סדינא,
 גוצא - מיפסי סרבלא וקא מסגי בכרעיה.
 כי מטי לנהרא, שקליה לסרבליה ואותביה עילוי חמרא, ושקליה לסדיניה דההוא ואיכסי ביה.
 שטפוה מיא לסדיניה.
 אתא לקמיה דרבא - חייביה.
 אמרו ליה רבנן לרבא:
 אמאי? שאלה פבעלים היא!
 אכסיף.
 לסוף איגלאי מילתא דבלא דעתיה שקליה, ובלא דעתיה אותביה.

רש"י

29. פא"ב

במקום עדים. דאנן סהדי
שאינו אותו הדרך בלא מים:

ההוא גברא דאוגר ליה חמרא לחבריה,
אמר ליה: חזי, לא תיזול באורחא דנהר פקוד דאיכא מיא, זיל באורחא דנרש דליכא מיא.
אזיל באורחא נהר פקוד, ומית חמרא.
כי אתא אמר: אין, באורחא דנהר פקוד אזלי, ומיהו ליכא מיא.

אמר רבא:

מה ליה לשקר,

אי בעי אמר ליה: אנא באורחא דנרש אזלי.

אמר ליה אבוי:

"מה לי לשקר" במקום עדים לא אמרינן.

30. פא, ב

רש"י

הנח לפניך אינו לא שומר חנם כו'. כיון דאמר ליה לפניך תיב ונטר לך קא"ל:
לימא. [הני] סתמא תנאי היא:
אם הכניס ברשות. משנה היא בפרק שור שנגח את הפרה (ב"ק ד' מז.) בקדר שהכניס קדירותיו ושברן שורו של בעל הבית או הכניס שורו ונגחו שורו של בעל הבית או שהכניס פירותיו ואכלתו בהמתו:
בעל חצר חייב. בנוקו דכי אמר ליה עול עול ואנטר לך קאמר ליה וה"ה הנח סתמא בשוק:
רבי אומר בכלן אינו חייב. דעול ותיב ונטר לך קאמר ליה וה"ה להנח סתמא בשוק:
דבת נטורי היא. שאין אדם מכניס דבר לתוכה אלא להשתמר בה דאין טורח בשמירתה:
עול דאינטר לך קאמר ליה. שאין שמירה קשה עלי:
דאי לאותובי רשותא בעי למישקל מיניה. בתמיה:

"שמוך לך", ואמר לו: "הנח לפניך" - שומר חנם".

אמר רב הונא:

אמר לו: "הנח לפניך" - אינו לא שומר חנם ולא שומר שָׁכָר.

איבעיא להו:

"הנח" סתמא - מאי?

תא שמע:

"שמוך לך", ואמר לו: "הנח לפניך" - שומר חנם".

הא סתמא - ולא כלום.

אדרבה, מדאמר רב הונא: "הנח לפניך" הוא אינו שומר חנם ולא שומר שָׁכָר, הא: "הנח" סתמא - שומר חנם הוי!

אלא מהא ליכא למשמע מינה.

לימא כתנאי:

"אם הכניס ברשות - בעל חצר חייב.

רבי אומר:

בכולם אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמוך" (בבא קמא מז. -:).

ממאי?

דלמא עד כאן לא קאמרי רבנן התם: אלא בחצר, דבת נטורי היא, וכי קאמר ליה: "ע"ל" - "ע"ל דאינטר לך" קאמר ליה. אבל הקא, שוקא לאו בר נטורי הוא, "אנח ותיב נטר לך" קאמר ליה.

אי נמי,

עד כאן לא קאמר רבי התם אלא בחצירו, דלעילי רשותא קא בעי למישקל מיניה, וכי יהיב ליה רשותא לעילי - "תיב ונטר לך" קאמר ליה. אבל הקא: "הנח ונא מנטרנא" קאמר ליה. דאי סלקא דעתך: "הנח ותיב ונטר" קאמר ליה, אי לאותבה - רשותא בעי למישקל מיניה!?

31. פא, ב - פב, א

רש"י

ישבע. שלא פשע דשומר חנם הוא עליו דאין אדם נוטל משכנו לגוביינא אלא להיות בטוח במעותיו שלא יוכל לכפור ולעולם שומר חנם הוא עליו שאם אבד. יגבה ממקום אחר: אבל הלוהו אלף זוז בשטר והניח לו משכון עליהם דברי הכל אבדו מעותיו. דהא משכון ודאי לגוביינא שקל לגבות הימנה דסתם שטר יש בו שעבוד קרקעות ויש לו מהיכן לגבות ובטוח הוא וגם לכפור אינו יכול דהא קאי שטרא הלכך לאו לזכרון דברים נקטיה:

כאן שמשכנו בשעת הלואתו. קאמר ר' אליעזר שומר חנם ומתני' כשמשכנו שלא בשעת הלואתו אלא לאחר זמן כשתבעו מעותיו בב"ד ולא שילם ומשכנו על פי בית דין דההוא ודאי לגוביינא שקליה: **על המשכון.** בשעת הלוואה משמע: **ומתני'.** שהלוהו פירות:

אי הכי קמה ליה מתני' דלא כרבי עקיבא. דקתני אבל אם הלוהו מעות שומר חנם ואנן קיימא לן במסכת סנהדרין (דף פו.) בכולהו סתמי סתם משנה רבי מאיר סתם סיפרא ר' יהודה סתם ספרי ר' שמעון וכולהו אליבא דר' עקיבא:

"הלוהו על המשכון - שומר שוכר".

לימא מתניתין דלא כרבי אליעזר?

דתניא:

"המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון - ישבע ויטול מעותיו,

דברי רבי אליעזר.

רבי עקיבא אומר:

יכול לומר לו: כלום הלויתני אלא על המשכון?!

אבד המשכון - אבדו מעותיך.

אבל הלוהו אלף זוז בשטר והניח לו משכון עליהם,

דברי הכל: אבד המשכון - אבדו מעותיו!"

אפילו תימא רבי אליעזר,

ולא קשיא:

כאן - שמשכנו בשעת הלואתו.

כאן - שמשכנו שלא בשעת הלואתו.

והא אידי ואידי,

פב, א "הלוהו על המשכון" קתני!

אלא,

לא קשיא:

כאן - שהלוהו מעות,

כאן - שהלוהו פירות.

והא מדקתני סיפא: **"רבי יהודה אומר: הלוהו מעות שומר חנם, הלוהו פירות שומר שוכר".** מכיל דלתנא קמא לא שני ליה!

כולה רבי יהודה היא,

וחסורי מיחסר ואהכי קתני:

"הלוהו על המשכון - שומר שוכר,

במה דברים אמורים: שהלוהו פירות,

אבל הלוהו מעות שומר חנם.

שרבי יהודה אומר:

הלוהו מעות - שומר חנם,

הלוהו פירות - שומר שוכר".

אי הכי,

קמה לה מתניתין דלא כרבי עקיבא.

אלא מחזורתא מתניתין דלא כרבי אליעזר.

32. כב, א-ב

ר"י

["המלוה את חברו על המשכון ואבד המשכון - ישבע וישול מעותיו,

דברי רבי אליעזר.

רבי עקיבא אומר:

יכול לומר לו: כלום הלוייתי אלא על המשכון?

אבד המשכון - אבדו מעותיך.

אבל הלוהו אלף זה בשטר והניח לו משכון עליהם,

דברי הכל: אבד המשכון - אבדו מעותיו"].

לימא בדלא שוי משכון שיעור זוזי, ובדשמואל קא מיפלגי.

דאמר שמואל:

האי מאן דאזופיה אלפא זוזי לחבריה ואנח ליה קתא דמגלא עילויהו,

אבד קתא דמגלא אבדו אלפא זוזי.

אי בדלא שוי משכון שיעור זוזי דכולי עלמא לית להו דשמואל,

והכא בדשוי שיעור זוזי, וקא מיפלגי ברבי יצחק.

דאמר רבי יצחק:

מנין לבעל חוב שקונה משכון?

שנאמר: "ולך תהיה צדקה"¹⁹⁶ (דברים כד, ג),

אם אינו קונה משכון - צדקה מנא ליה?

מכאן לבעל חוב שקונה משכון.

ותסברא?

אימור דאמר רבי יצחק במשכנו שלא בשעת הלואתו,

אבל משכנו בשעת הלואתו מי אמר?!

אלא: משכנו שלא בשעת הלואתו - כולי עלמא אית להו דרבי יצחק.

והכא במשכנו בשעת הלואתו,

ובשומר אבידה קא מיפלגי.

דאיתמר:

שומר אבידה:

רבה אומר: כשומר חנם,

רב יוסף אומר: כשומר שָׂכָר.

לימא דרב יוסף תנאי היא?

לא, בשומר אבידה דכולי עלמא אית להו דרב יוסף,

והכא במלוה צריך למשכון קמיפלגי,

מר סבר: מצוה קא עביד שהלוהו, והוי שומר שָׂכָר.

ומר סבר: לאו מצוה קא עביד, שלהנאתו מתכוין, והוי שומר חנם.

פב, ב

לימא: ר' אליעזר ור' עקיבא:

בדלא שוי שיעור זוזי קא

מפלגי ובדשמואל פליגי. דאי

בדשוי מודה ר' אליעזר

דלגוביינא שקליה ובדלא שוי

פליגי דרבי אליעזר לית ליה

דשמואל דאמר אבוד אלפא

זוזי וסבר דקביל לגוביינא הא

לית ליה לרבי אליעזר דכיון

דלא שוי לזכרון דברים בעלמא

הוא דנקיט ליה ושומר חנם

הוא ור' עקיבא אית ליה

דשמואל ואמר סבר וקביל

בתורת משכון וכל כמה דלא

מיהדרי ליה לא לגבי:

דכולי עלמא לית להו

דשמואל. דרבי אליעזר לא

מפסיד כלום ולר' עקיבא אינו

מפסיד אלא כנגד המשכון:

שקונה משכון. לכל מילי

להתחייב באונסין:

אימור דאמר ר' יצחק במשכון

שלא בשעת הלואתו. דהא

קרא במשכנו ע"י שליח ב"ד

כתיב דכתיב לעיל מיניה בחוץ

תעמוד ומוקמינן לה לקמן (דף

קיג.) בשליח ב"ד וההוא ודאי

קני דלגוביינא שקליה וליכא

לדמוייה למשכנו בשעת

הלואתו ובהך פלוגתא דרבי

אליעזר המלוה על המשכון

קתני:

והכא בשומר אבידה קא

מפלגי. דטעמא דר' עקיבא

משום דשומר שכר מצוה הוא

והעוסק במצוה. פטור מן

המצוה דאי בעי לא יהיב

ריפתא לעניא:

שומר אבידה. שמצא אבידה

והכניסה אל תוך ביתו כדכתיב

(דברים כב) ואספתו אל תוך

ביתך:

כשומר שכר. מצוה:

לימא דרב יוסף תנאי. דהא

רבה ודאי תנאי היא דהא ר' עקיבא

לית ליה דרבה ולית ליה לאוקמי

פלוגתייהו בטעמא אחרינא דהא אהדרן

בכמה טעמי ולא אתוקמא

אלא לרב יוסף מי מיבעיא

למימר תנאי דר' אליעזר לית

ליה דרב יוסף:

בשומר אבידה דכולי עלמא

אית להו דרב יוסף. כלומר

רבה הוא דדחיק לאוקמי

מילתיה כתנאי אבל רב יוסף

אמר לך רבי אליעזר נמי קאי

כוותי היכא דאיכא מצוה כגון

שומר אבידה והכא היינו

טעמא דפטור דקא סבר אין

כאן מצוה:

במלוה צריך למשכון.

להשתמש בו ולפסוק עליו

להיות פוחת מן החוב והולך

קמיפלגי ורבי עקיבא סבר

אפי' הכי איכא מצוה:

¹⁹⁶ השב תשיב לו את העבוט כבא השמש ושכב בשלמתו וברכך ולך תהיה צדקה לפני ה' אלהיך

33. פב, ב

רס"י

מרא. פושי"ר:
פסל. דולי"ר:
קרדום. כישנא"ה:

"אבא שאול אומר:

מוֹתֵר לְאָדָם לְהַשְׁכִּיר מִשְׁכוֹנוֹ שֶׁל עֲנִי לְהִיּוֹת פּוֹחַת וְהוֹלֵךְ."

אָמַר רַב הֲנִן בַּר אֲמִי אָמַר שְׁמוּאֵל:
הִלְכָה כְּאָבָא שְׁאוּל.

וְאִם אָבָא שְׁאוּל לֹא אָמַר אֱלֹא בְמַרְא, וּפְסָל, וְקַרְדוּם,
הוֹאִיל וְנִפְיֵשׁ אֲגַרְיָהוּ וְזוּטֵר פְּחַתְיָהוּ.

34. פב, ב

רס"י

מתני'

ישבע. שלא פשע ויפטר ובגמרא מפרש טעמא אמאי פטור שומר שכר בשבועה הא בלאו פשיעה נמי חייב שאין זה אונס אלא כגניבה ואבידה שהן קרובין לאונס ופשיעה:
ר' אליעזר אומר זה זה ישבע ותמיה אני וכו'. כלומר אף אני שמעתי מרבתי כרבי מאיר אבל תמיה אני על זה וע"ז היאך נפטרין בשבועה ובגמרא מפרש תמיהה:

גמ'

נתקל לאו פושע הוא. דקאמר ישבע שלא פשע פשיעה אחרת דהא ודאי בציר מנתקל לא הוי ועוד דהא פוטר לנושא שכר אלמא אונס חשיב ליה:
וקיימא לן. בבבא קמא בהמניח את הכד (דף כט.):
האי כדיניה. דודאי נתקל לאו פושע הוא ונושא שכר ישלם דאי נמי לא הוי פושע דיניה לשלם:
התינח במקום מדרון. דאיכא למימר קרוב לאונס הוא:
שלא במקום מדרון. ודאי פושע הוא:
ואפי' במקום מדרון נמי. היאך נפטר בשבועה במקום שבני אדם רגילין להלך אא"כ מביא עדים היכא דאיכא ראייה במקום שעדים מצויין:
נייתי ראייה. ולא יפטר בשבועה כאיסי ור' מאיר אית ליה נתקל אונס הוא הלכך שומר שכר נמי פטור ודאיסי לית ליה: ה"ג ורבי חייא בר אבא וכו' ולא גרסינן אלא ומילתא באפי נפשיה מתרץ הא דרמינן לעיל דר"מ אדר' מאיר בנתקל ואמר ר' אלעזר תברא וכו' ור' חייא בר אבא פליג אדר' אלעזר ואמר לעולם חד תנא הוא ונתקל ודאי פושע הוא והכא היינו טעמא דמיפטר בשבועה:

משנה

המעביר חבית ממקום למקום ושברה, בין שומר חנם בין שומר שכר - ישבע. רבי אליעזר אומר: זה וזה - ישבע, ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע.

גמרא

תנו רבנן:

"המעביר חבית לחבירו ממקום למקום ושברה, בין שומר חנם בין שומר שכר - ישבע, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: שומר חנם - ישבע, נושא שכר - ישלם. רבי אלעזר¹⁹⁷ אומר: זה וזה ישבע, ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע."

למימרא: דסבר רבי מאיר "נתקל לאו פושע הוא".
 והתניא:

"נשברה בדו, ולא סילקו, נפלה גמלו ולא העמידה, רבי מאיר מחייב בהיזיקו, וחקמים אומרים:

פטור מדיני אדם, וחייב דיני שמים".
 וקיימא לן: דבנתקל פושע פליגי!

אמר רבי אלעזר:

תברה, מי ששנה זו לא שנה זו.
 ואתא רבי יהודה למימר: שומר חנם - ישבע, נושא שכר - ישלם.
 האי - כי דיניה, והאי - כי דיניה.
 ואתא רבי אלעזר למימר: אין, גמרא פריבי מאיר.

ומיהו "תמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע".
 בשלמא שומר חנם משתבע דלא פושע בה,
 אלא שומר שכר - אמאי משתבע?
 כי לא פושע נמי שלומי בעי!

ואפילו שומר חנם נמי,
 התינח במקום מדרון,
 שלא במקום מדרון - מי מצי משתבע דלא פושע!?

פג, א
 ואפילו במקום מדרון נמי - התינח היכא דליכא ראייה,
 אכל היכא דאיכא ראייה ניתי ראייה ונפטר!
 דתניא:

"איסי בן יהודה אומר:

"אין ראיה. שבעת ה' תהיה בין שניהם"¹⁹⁸ (שמות כב, ט-י),
 הא יש רואה - יביא ראיה ויפטר."

¹⁹⁷ הגהה מסורת הש"ס כאן ובהמשך שמדובר על רבי אלעזר בן שמוע. מוכח כך גם מכתבי יד וגם מסברה.

¹⁹⁸ ט מי יתן איש אל דעהו המור או שור או שה וכל בהמה לשומר ומת או נשבר או נשבה אין ראיה. י שבעת ה' תהיה בין שניהם אם לא שלח ידו במלאכת דעהו ולקח בעליו ולא ישלם

ורבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

שבועה זו תקנת חכמים היא, שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית לחבירו ממקום למקום.

היכי משתבע?

אמר רבא:

"שבועה שלא בכוונה שברתיה".

ואתא רבי יהודה למימר:

שומר חנם - ישבע,

נושא שכר - ישלם,

האי - כדיניה,

והאי - כדיניה.

ואתא רבי אלעזר למימר: אין, גמרא פרבי מאיר, ומיהו, "תמיה אני אם יבולים זה וזה ליִשָּׁבַע".

בשלמא שומר חנם משתבע שלא פשע בה,

אלא שומר שכר אמאי משתבע?

כי לא פשע נמי בעי שלומי!

ואפילו שומר חנם נמי,

הא תינח במקום מדרון,

שלא במקום מדרון - מי מצי משתבע שלא פשע?

ואפילו במקום מדרון נמי,

הא תינח היכא דליכא ראיה,

היכא דאיכא ראיה ניתי ראיה ויפטור.

דתנא:

"איסי בן יהודה אומר:

"אין ראיה שבעת ה' תהיה בין שניהם" (שמות כב, ט-י) -

הא יש רואה - יביא ראיה ויפטור".

ההוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא, ותברה בויזא דמחוזא.

אתא לקמיה דרבא.

אמר ליה: ריסתקא דמחוזא שכחי בה אינשי, זיל אייתי ראיה ואיפטור.

אמר ליה רב יוסף בריה:

כמאן? כאיסי?

אמר ליה:

אין כאיסי,

וסבידא לן כוותיה.

ההוא גברא דאמר ליה לחבריה:

זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא.

אזל זבן ליה.

לסוף אתא לקמיה, אמר ליה: זביני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו.

אתא לקמיה דרבא,

אמר ליה: ארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא,

זיל אייתי ראיה דמעיקרא פי מזבנת להו חמרא מעליא הוה, ואיפטור.

אמר ליה רב יוסף בריה:

כמאן? כאיסי?

רש"י

שבועה זו תקנת חכמים. להיפטר בה ולקמיה מפרש מאי משתבע הא פשע שאם אי אתה פוטרו מן התשלומין כשנתקל אין לך אדם וכו' שדואג שלא יכשל ותשבר: **היכי משתבע.** לרבי חייא בר אבא אליבא דר"מ הא ודאי פושע הוא:

ואתא רבי יהודה. לאיפלוגי ולמימר נתקל לאו פושע הוא אלא קרוב לאונס ולפשיעה ודמי לגניבה ואבידה ותקנת חכמים אין כאן אלא האי כי דיניה והאי כי דיניה:

אין גמרא כרבי מאיר. דשניהן פטורין בשבועה שמעתי אף אני ומיהו תמיה אני דבשלמא שומר חנם משתבע דלא פשע דאנא בעלמא כרי יהודה סבירא לי דנתקל לאו פושע הוא ולא אנוס אלא שומר שכר כו':

ברסתקא. רחבה:

זיזא. קורה היוצא מן הכותל ובולטת לרשות הרבים:

אייתי ראיה. ואינו נאמן בשבועה אלא בעדים:

זבינית לך. קניתי לך:

ותקיפו להו. החמיצו:

קלא אית להו. אימת החמיצו ואצל מי היו ושל מי היו שמא שלך היו או קניית חומץ בדמים פחותים ולא אצלך החמיצו:

רס"י

דדרו באגרא. מוט כפוף באמצעו ונותנו על כתפו ונושא שני בדין בשני ראשיו ונושא בו משא כבד :

משלם פלגא. פועל שקבל עליו להוליך חביות ממקום למקום ונשאם באותו מוט ונשבר משלם פלגא :

מאי טעמא נפיש לחד. ולא היה להטעינו לבדו :

וזוטר לתרי. וכיון דאינו ראוי לשני משאות דרך בני אדם להתחזק ולטוענו כאחד הלכך דמי נמי לאונס :

דדרו בדיגלא. עץ מפוצל בראשו וקושר בו משא שני בני אדם ומכניס צוארו בין שני פצליו ומוטל על בי כתפיו וקורין אותו בלשון אשכנז גבלי"א וראשו של מטה ארוך וכשעומד לפוש מציגו בקרקע :

משלם כוליה. שפשיעה היא שהרבה במשא שני בני אדם :

שקולאי. נושאי משאות ותברו ליה שלא במקום מדרון ובפשיעה אי נמי בדיגלא :

בדרך טובים. לפנים משורת הדין :

וארחות צדיקים תשמור. סיפיה דקרא הוא :

אמר ליה:

אין, פאיסי, וסבירא לן כוותיה.

אתקין רב חייא בר יוסף בסיכרא:

הני דדרו באגרא ואיתבר נשלם פלגא.

מאי טעמא?

נפיש לחד וזוטר לתרי - קרוב לאונס, וקרוב לפשיעה.

בדיגלא - משלם כוליה.

רבה בר בר חנה¹⁹⁹ תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא,

שקל לגלימיהו.

אתו אמרו לרב.

אמר ליה: הב להו גלימיהו.

אמר ליה: דינא הכי?!

אמר ליה: אין, **"למענו תלך בדרך טובים"**²⁰⁰ (משלי ב, כ).

יהיב להו גלימיהו.

אמרו ליה: עניי אנו, וטרחינן כוליה יומא, וכפינן, ולית לן מידי.

אמר ליה: זיל הב אגרייהו.

אמר ליה דינא הכי?!

אמר ליה: אין, **"וארחות צדיקים תשמור"** (משלי ב, כ).

הדרן עלך השוכר את האומנין

¹⁹⁹ הגהת מסורת הש"ס

²⁰⁰ למענו תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמור